

15 anys
Declaració
Universal
Drets
Lingüístics

Capella Santa Àgata
Barcelona, 29 setembre 2011

Amb el suport de

Generalitat
de Catalunya

Ajuntament
de Barcelona

textos en català

El Centre Català del PEN Club, el CIEMEN i Linguapax-Centre UNESCO de Catalunya organitzen l'acte de commemoració dels **15 anys de la Declaració Universal de Drets Lingüístics**.

Presenta l'acte **Jordi Martí**, regidor de Presidència i Territori de l'Ajuntament de Barcelona.

Hi intervenen:

- **Josep-Maria Terricabras**, president del Comitè de Traducció i Drets Lingüístics del PEN Internacional (3)

- **Aureli Argemí**, president emèrit del CIEMEN (Centre Internacional Escarré per a les Minories Ètniques i les Nacions) (7)

- **Fèlix Martí**, president honorari del Centre UNESCO de Catalunya i de LINGUAPAX (15)

- **Paul Bilbao-Sarria**, secretari general de *Kontseilua*, el Consell d'Organitzacions Socials de la Llengua Basca i president de *Behatokia*, l'Observatori de Drets Lingüístics (20)

- **Rafel Grasa**, president de l'ICIP (Institut Català Internacional per la Pau) (26)

Clou l'acte **Yvonne Griley**, directora general de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya.

English version >> 29

QUINZE ANYS.

De la Declaració Universal de Barcelona al Manifest de Girona

Josep-Maria Terricabras, president del Comitè de Traducció i Drets Lingüístics del PEN Internacional

I. El PEN i la Declaració Universal de Barcelona

El PEN Internacional, fundat a Londres el 1921, és l'única organització internacional que aplega escriptors de tot el món, organitzats en Centres entorn d'una llengua comuna. Actualment, el PEN Internacional té 145 Centres distribuïts en 104 països arreu del món. El PEN proclama que la literatura és essencial per entendre i relacionar-se amb altres cultures i mons, perquè no es pot entendre una altra cultura si no s'és capaç de sentir la seva veu. Per això afirma que els escriptors poden jugar un paper bàsic en la construcció i desenvolupament de la societat civil. I per això també el PEN promou la literatura, les campanyes internacionals sobre traduccions i llibertat d'expressió, i s'esforça a millorar l'accés a la literatura, tant en l'àmbit nacional com en el regional i l'internacional.

El PEN acull quatre Comitès: el Comitè d'Escriptors per la Pau, el de Traduccions i Drets Lingüístics, el de Dones Escripores i el d'Escriptors Empresonats. Cada Comitè té una presidència internacional i tots, menys el d'Escriptors Empresonats, tenen la seva seu en un Centre PEN. El PEN Català és membre de ple dret de l'organització des del 1922. Va ser el tercer Centre creat, després de l'anglès i el francès. L'any vinent complirà 90 anys d'existència.

Els dies 6 al 8 de juny del 1996 es reuniren a Barcelona 61 ONG, 41 Centres PEN i 40 experts en dret lingüístic de tot el món. La convocatòria de la Conferència Mundial de Drets Lingüístics (CMDL) fou una iniciativa del Comitè de Traducció i Drets Lingüístics del PEN Internacional –llavors dirigit per Carles Torner, membre del PEN Català– i del CIEMEN (Centre Internacional Escarré per a les Minories Ètniques i les Nacions), amb el suport moral i tècnic de la UNESCO.

L'Assemblea de Participants de la CMDL aprovà per aclamació la Declaració Universal de Drets Lingüístics (DUDL) en un acte celebrat el 6 de juny al Paraninfo de la Universitat de Barcelona. Els delegats de les ONG, Centres PEN i experts firmaren el document i lliuraren el text i el plec de signatures al senyor Andri Isaksson, representant oficial del Director General de la UNESCO, Federico Mayor Zaragoza. D'aquesta manera l'àmbit associatiu no governamental va posar sobre la taula de la UNESCO un text perquè esdevingués el punt de partida del treball dels experts governamentals. Tot plegat no hagués estat possible sense la confluència d'objectius en la línia de treball que, a l'interior de la UNESCO, havia iniciat el projecte Linguapax.

Dos dies després, el 8 de juny, a l'auditori de la Pedrera de Barcelona, aquella plataforma d'ONG, Centres PEN i experts decidí de crear un Comitè de Seguiment de la Declaració Universal de Drets Lingüístics. Un mes després, el director general de la UNESCO rebé els organitzadors de la CMDL, i acollia, d'aquesta manera, el text i el procés. Durant molts anys, diversos grups i organitzacions a tot el món han utilitzat aquell text i n'han reflexionat el contingut.

El 18 de setembre del 2008, a l'Assemblea que el PEN Internacional va celebrar a Bogotà (Colòmbia), el ple del Comitè de Traduccions i Drets Lingüístics va elegir Josep-Maria Terricabras, membre del PEN Català, com a nou president del Comitè. Aquest Comitè que té una doble activitat: es dedica, d'una banda, a subratllar la importància de la traducció en un món plurilingüe però globalitzat i, de l'altra, a defensar amb fermesa els drets lingüístics arreu del món, molt particularment allà on siguin trepitjats o posats en perill.

Aquesta doble tasca es duu a terme no solament en els intercanvis constants entre els membres dels diferents Centres que formen part del Comitè sinó molt particularment en les seves trobades anuals. D'aquí que el Comitè continués amb la feina iniciada feia anys –i que ja ha tingut alguna manifestació en la Comissió de Drets Humans de l'ONU, a Ginebra–, que ha de culminar algun dia amb una declaració formal de Nacions Unides en què es proclami que els drets lingüístics formen part essencial dels drets humans.

Fa uns quants mesos, el Comitè de Traducció i Drets Lingüístics va rebre l'encàrrec del PEN Internacional de recollir l'esperit de la Declaració Universal de Barcelona –que consta de preliminars i cinquanta-dos articles– i d'elaborar, a partir d'ella, un breu manifest que en formulés els punts principals de forma viva i clara. En la seva reunió de Girona, els dies 11 al 13 de maig del 2011, el Comitè va aprovar el Manifest de Girona, que exposa, en un decàleg, els deu punts bàsics d'aquella Declaració. Posteriorment, el Manifest ha estat aprovat i assumit per l'Assemblea General del PEN Internacional en la seva reunió a Belgrad del 12 al 19 de setembre del 2011.

2. EL Manifest de Girona

El breu text programàtic del Manifest de Girona s'ha donat, doncs, a conèixer quan es compleixen exactament quinze anys de la primera Declaració. Heus-ne aquí el text complet.

MANIFEST DE GIRONA SOBRE DRETS LINGÜÍSTICS

El PEN Internacional aplega els escriptors del món.

Fa quinze anys, el Comitè de Traducció i Drets Lingüístics del PEN Internacional va fer pública a Barcelona la Declaració Universal de Drets Lingüístics.

Avui, el mateix Comitè, reunit a Girona, proclama un Manifest amb els deu principis centrals de la Declaració Universal.

1. La diversitat lingüística és un patrimoni de la humanitat, que ha de ser valorat i protegit.
2. El respecte per totes les llengües i cultures és fonamental en el procés de construcció i manteniment del diàleg i de la pau en el món.
3. Cada persona aprèn a parlar en el si d'una comunitat que li dona la vida, la llengua, la cultura i la identitat.
4. Les diverses llengües i els diversos parlars no són només mitjans de comunicació; també són el medi en què els humans creixen i les cultures es construeixen.
5. Tota comunitat lingüística té dret que la seva llengua sigui utilitzada com a oficial en el seu territori.
6. L'ensenyament escolar ha de contribuir a prestigiar la llengua parlada per la comunitat lingüística del territori.
7. El coneixement generalitzat de diverses llengües per part dels ciutadans és un objectiu desitjable, perquè afavoreix l'empatia i l'obertura intel·lectual, alhora que contribueix a un coneixement més profund de la llengua pròpia.
8. La traducció de textos –particularment dels grans textos de les diverses cultures– representa un element molt important en el necessari procés de més coneixement i respecte entre els humans.
9. Els mitjans de comunicació són altaveus privilegiats a l'hora de fer efectiva la diversitat lingüística i de prestigiar-la amb competència i rigor.
10. El dret a l'ús i protecció de la pròpia llengua ha de ser reconegut per les Nacions Unides com un dels drets humans fonamentals.

3. Sentit i intenció del Manifest de Girona

El Manifest vol recollir alguns dels elements més centrals de la Declaració Universal, que era un text molt bàsic, complex i llarg, amb consideracions preliminars i 52 articles, la majoria dels quals tenien diversos apartats.

La intenció del Manifest ha estat, doncs, reflectir el cor de la Declaració sense fer-ne pròpiament un resum, cosa que hauria estat impossible i segurament no gaire eficaç. S'ha volgut transmetre el missatge central de la Declaració d'una forma prou viva com per resultar impactant i estimulante en els seus lectors. Per això s'ha afavorit l'opció d'un text fàcilment llegible, organitzat en deu punts breus que es desenvolupen a partir d'un parell de principis bàsics.

Així el punt 1 del Manifest afirma que la diversitat lingüística és un bé comú i un tresor de la humanitat, mentre el punt 2 sosté que, amb una actitud respectuosa envers totes les llengües, es fa una contribució fonamental al diàleg i a la pau en el món.

El punt 3 subratlla la connexió entre els individus i les seves comunitats.

El punt 4 defensa que les llengües no són mers mitjans de comunicació –com ho podrien ser un telèfon o una carta–, sinó que són l'ambient, l'atmosfera en què les persones pensen, creixen i viuen.

El punt 5 estableix la necessitat que una comunitat vegi reconeguda oficialment la seva llengua en el propi territori.

El punt 6 destaca la importància de l'ensenyament per donar prestigi a la llengua.

El punt 7 fa obrir la mirada per reconèixer la importància de saber altres llengües, moltes llengües.

Gairebé com una conseqüència d'això, el punt 8 emfatitza la importància de la traducció per a un major coneixement i respecte entre els humans.

El punt 9 incideix en la importància dels mitjans de comunicació per afavorir la diversitat lingüística de manera competent i rigorosa.

Tot aplegat porta cap al punt 10, que conclou amb una petició a Nacions Unides perquè reconegui l'ús i protecció de cada llengua pròpia com un dels drets humans fonamentals. Aquest darrer punt no es troba inclòs en la Declaració original del 1996, però ens sembla que és el millor i, de fet, l'únic colofó adequat per a una Declaració i un Manifest que tenen l'ambició d'assegurar el dret a la diversitat lingüística com un bé bàsic de la humanitat.

Aquest brevíssim Manifest vol ajudar ciutadans i organitzacions de tot tipus a adonar-se de l'enorme importància de la diversitat lingüística i a comprometre's en la seva defensa. En el quinzè aniversari d'aquella gran Declaració, ara aquest Manifest ja és a les mans de tots, ja és de tots.

Moltes gràcies.

Gènesi de la Declaració Universal de Drets Lingüístics. El paper del CIEMEN

Aureli Argemí, president emèrit del CIEMEN (Centre Internacional Escarré per a les Minories Ètniques i les Nacions)

1.

Si consulteu el Document d'identitat del CIEMEN (Centre Internacional Escarré per a les Minories Ètniques i les Nacions) podreu deduir que aquesta entitat de la societat civil catalana, amb vocació internacional, té, com un dels seus objectius principals, la investigació sobre el contingut i el significat dels drets humans, en el seu doble vessant individual i col·lectiu. Aquest objectiu sempre ha estat el punt d'arrencada de qualsevol dels seus treballs i l'horitzó que indica la meta del que pretén el CIEMEN: que els drets humans siguin l'eix i el marc dins del qual es desenvolupi, de manera justa i democràtica, la convivència humana. Aquestes premisses constitueixen el nucli de la diguem-ne filosofia del CIEMEN i aquests paràmetres li serveixen de guia per analitzar les situacions en què els drets humans són respectats o no ho són i, en el cas negatiu, per buscar les possibles solucions dels problemes que es plantegin.

En coherència amb aquests plantejaments, des de la seva fundació el CIEMEN sempre s'ha interessat i preocupat pels drets lingüístics, és a dir, per uns drets humans fonamentals, ja que formen part essencial de l'expressió de la dignitat i de la identitat de les persones i dels pobles. Si és veritat que les diferents llengües existents al món són manifestacions de la diversitat que ens distingeix com a éssers humans, el respecte a aquesta diversitat és o hauria de ser la base per entendre la igualtat de tots els éssers humans. La comprensió d'aquesta paradoxa constitueix l'essència del que podríem anomenar la filosofia o la lògica del discurs sobre els drets lingüístics. Una filosofia o discurs que, per descomptat, es proposa sintonitzar amb el que estableix la Declaració Universal de Drets Humans de l'ONU; declaració que assenyala on es troba el punt de trobada de totes les persones per poder respectar, en termes justos i democràtics, la dignitat de cadascuna i desenvolupar la convivència mútua.

No obstant això, com és sabut, aquesta Declaració parla molt poc, explícitament, dels drets lingüístics. Només s'hi refereix en proclamar que ningú pot ser discriminat per raó de la llengua. Tracta d'aquests drets, doncs, en negatiu, subratlla el que no pot donar-se si volem garantir el respecte als drets lingüístics de qualsevol ésser humà. Sobre el contingut d'aquests drets, com s'haurien d'entendre i com s'haurien de respectar i exercir, no tenim una doctrina oficial prou desenvolupada.

2.

Aquesta llacuna o mancança ha estat una de les causes dels anomenats problemes lingüístics que, molt sovint, han degenerat en conflictes, de vegades de tal gravetat que han acabat convertint-se en genocidis. Cosa que demostra, negativament, la importància que tenen aquests drets en la vida humana, en la identitat de cada un de nosaltres.

Per afrontar aquests problemes, durant les últimes dècades s'han presentat, des de moltes instàncies, projectes de solució que, sovint, s'han convertit en normes o lleis. De manera que avui el cos legislatiu en el terreny lingüístic és, en molts països, notable.

Amb tot, malgrat el progressiu augment de lleis lingüístiques i de polítiques que les apliquen, el panorama lingüístic en el món, vist des de la perspectiva dels drets humans, no és favorable. Molts problemes i conflictes lingüístics estan mal resolts o resolt parcialment i s'aprofiten per servir determinades polítiques. És simptomàtic que la majoria de les lleis o normes existents de caràcter lingüístic regulen l'ús de les llengües a partir de la situació política dels qui les parlen. Així, no coincideixen les lleis lingüístiques si es refereixen als grups anomenats majoritaris o als grups anomenats minoritaris. Com si els drets lingüístics haguessin de tenir dos pesos i dues mesures i, en conseqüència, els drets lingüístics fossin de major o menor entitat segons a qui afectin, donant per fet que els éssers humans no som realment iguals. Contràriament al que ens ensenya la Declaració Universal de Drets Humans i els altres documents paral·lels emanats de les instàncies internacionals. Per quins motius es dona aquesta distinció que, en el fons, denota i sosté actituds discriminatòries?

3.

Aquesta va ser la pregunta que es va fer el CIEMEN des del seu mateix naixement, allà en els anys setanta del segle passat, i que no ha deixat de fer-se en constatar que no només els drets lingüístics estan subjectes constantment a una comprensió de caràcter discriminatori sinó també, per una lògica conseqüent, són violentats. En particular quan certes llengües i els seus respectius parlants són reduïts, pels legisladors, a éssers pertanyents a comunitats subalternes, qualificació que suscita una sèrie de reaccions, per part dels afectats, pròpies de les persones que se senten tractades injustament.

Per aquest motiu, durant l'any 1987, poc temps després que el CIEMEN hagués entrat a formar part de l'Agència Europea per a les Llengües menys Difoses o Minoritzades (l'EBLUL, segons les sigles en anglès) –una organització internacional de la societat civil nascuda sota els auspicis del Parlament Europeu i de la Comissió Europea–, responen a una invitació de la Direcció General de Cultura i Ensenyament d'aquesta Comissió, va presentar el projecte de constituir un centre d'estudis sobre els drets i les legislacions lingüístiques dins de les llavors anomenades Comunitats Europees, avui Unió Europea. El projecte, batejat amb el nom de Mercator, va ser aprovat i dotat d'un finançament que, des de llavors, ha permès a membres del Secretariat permanent del CIEMEN dedicar-hi moltes hores de recerca i intercanvi amb altres centres especialitzats en el mateix tema i nascuts en circumstàncies anàlogues.

4.

Una de les primeres observacions que van posar en relleu els investigadors del CIEMEN va ser que els drets lingüístics estaven subjectes a uns tractes, molt generalitzats en les institucions públiques, que no només responien a una divisió arbitrària de les llengües entre les pretesament majoritàries i les anomenades minoritàries, sinó també a una mentalitat segons la qual les diferents llengües estaven subjectes a unes categories que no tenien res a veure amb els drets, almenys directament. Segons aquesta mentalitat, les llengües de les majories són les que han de gaudir d'un estatus propi relacionat amb la sobirania de què gaudeixen els pobles que les

parlen, en unes àrees que solen limitar amb les fronteres que separen els estats constituïts els uns dels altres. Mentre les llengües de les minories corresponen a aquells idiomes parlats per persones pertanyents a grups subalterns d'aquí a uns Estats ben definits i determinats. Tant unes llengües com les altres, han de poder desenvolupar-se mitjançant lleis i polítiques adequades a la categoria que pertanyen. En aquest sentit, les llengües majoritàries són tractades com a llengües de tots els ciutadans, són les llengües institucionalment oficials per antonomàsia. Les llengües minoritàries només ocupen una part del territori cobert també per les llengües majoritàries. Els seus parlants no poden, doncs, excedir-se. Han de respectar l'espai de tots. Per això les lleis que regulen el seu ús no poden ser les mateixes que es formulen i s'apliquen en el cas de les llengües majoritàries. Per això si analitzem el contingut de les lleis vigents relacionades amb les llengües dites minoritàries són forçosament restrictives.

Segons aquesta mentalitat, les llengües de les majories són les que han de gaudir d'un estatus propi relacionat amb la sobirania de què gaudeixen els pobles que les parlen, en unes àrees que solen limitar amb les fronteres que separen els estats constituïts, els uns dels altres, mentre que les llengües de les minories corresponen a aquells idiomes parlats per persones pertanyents a grups subalterns dins uns Estats ben definits i determinats. Tant unes llengües com les altres han de poder desenvolupar-se mitjançant lleis i polítiques adequades a la categoria que pertanyen. En aquest sentit, les llengües majoritàries són tractades com a llengües de tots els ciutadans; són les llengües institucionalment oficials per antonomàsia. Les llengües minoritàries només ocupen una part del territori cobert també per les llengües majoritàries. Els seus parlants no poden, doncs, excedir-se. Han de respectar l'espai de tots. Per això les lleis que en regulen l'ús no poden ser les mateixes que es formulen i s'apliquen en el cas de les llengües majoritàries. Per això, si analitzem el contingut de les lleis vigents relacionades amb les llengües dites minoritàries veurem que són forçosament restrictius.

Evidentment aquestes distincions acaben revelant que els drets lingüístics no són considerats com a drets universals, sinó com a drets l'exercici dels quals està supeditat a dos pesos i dues mesures. En definitiva són tractats com a drets que no pertanyen igualment a tothom. La divisió, en categories, de les llengües impedeix que els drets lingüístics s'apliquin indiscriminadament a tots els éssers humans, idèntics, d'una banda, en igualtat i dignitat i de l'altra, diversos quant a interlocutors els uns dels altres.

Entre les conseqüències d'aquest tracte desigual de les llengües i dels drets lingüístics, cal fer notar que les lleis relacionades amb les anomenades llengües minoritàries, a més de limitadores, contenen una mena de filosofia relativa a la seva protecció i tutela, termes que, almenys en la pràctica, signifiquen que mai podran arribar com si diguéssim a la majoria d'edat, a la plena normalitat, anàloga a la que tenen les llengües definides majoritàries. També la legislació sobre les llengües minoritàries sol limitar-se als drets individuals i no als drets col·lectius, ja que als grups de les persones que les parlen els manca una personalitat jurídica plena. Aquest argument té força i és defensat per una gran quantitat de juristes de renom. Tal negació la trobem, si més no d'una manera implícita, en documents emanats de les institucions internacionals, dependents –cal recordar-ho– dels Estats constituïts, proclius a privilegiar les anomenades llengües majoritàries.

5.

Com podem sortir d'aquests entrebancs? Ens ajudaven alguns, pocs, textos aprovats per les institucions públiques internacionals i que se sortien de la lògica que acabo d'esmentar. Per exemple, la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, text aprovat per l'Assemblea del Consell d'Europa el 1992, insinuava ja que els drets col·lectius eren recognoscibles també en les comunitats diguem-ne de segon ordre. Però aquesta indicació quedava lluny del que es necessitava per poder definir les comunitats lingüístiques com a subjectes de dret, independentment de si tenien darrere un estat propi o no. Tal llunyania es feia notar encara més a partir del moment en què l'ona de la globalització començava a créixer com una nova i poderosa amenaça per a la supervivència de moltes llengües, particularment les llengües amb pocs parlants i que, en tot cas, no haurien de dir-se minoritàries sinó minoritzades.

6.

He de recordar en aquest punt que el CIEMEN, juntament amb altres organitzacions de la societat civil, estava fent anàlisis, fent-se preguntes i buscant respostes a aquests problemes lingüístics o, millor dit, a aquestes qüestions que afecten profundament els drets humans. I, paral·lelament, es preguntava si es podia organitzar alguna cosa per unir esforços i complicitats entorn a la promoció i defensa dels drets lingüístics, constituint un lobby davant les institucions internacionals responsables de les lleis i polítiques lingüístiques determinants.

Dins d'aquestes perspectives, el CIEMEN va començar a elaborar un discurs que pogués servir per desfer malentesos, redreçar les polítiques lingüístiques i promoure una convivència lingüística justa entre éssers humans que no poden abdicar a la igualtat i reciprocitat, en un món cada dia més plural.

En aquest context, el CIEMEN es va assabentar, per la premsa, que el Comitè de Traduccions i Drets Lingüístics del Pen Club Internacional havia parlat, en el transcurs de la seva sessió del 12 al 15 setembre de 1993 celebrada a Palma, de la necessitat d'organitzar una conferència mundial sobre drets lingüístics, per tal de redactar un document consensuat que garantís els drets de tots els escriptors a utilitzar la seva pròpia llengua. Immediatament, el CIEMEN es va posar en contacte amb els dirigents de l'esmentat Comitè i va ser fàcil posar-se d'acord per realitzar un treball conjunt que no es limités a les necessitats dels escriptors. Després de les primeres trobades de les dues organitzacions es va perfilar la idea de confeccionar una Declaració Universal sobre els Drets Lingüístics –quina pretensió– que servís per articular una doctrina sòlida, ben raonada, sobre aquests drets, sempre en la seva doble dimensió col·lectiva i individual, i, en darrer terme, perquè un dia servís de base i estímul per tal que l'ONU assumís el contingut d'aquesta Declaració i l'introduís en la Declaració Universal de Drets Humans, com a element complementari i fos reflex o aplicació de la nova generació d'aquests drets.

7.

La tasca d'escriure un text que respongués a les diferents sensibilitats i punts de vista dels experts de tot el món semblava difícil. Sobretot perquè, ja des del principi, es demanava a aquests especialistes que col·laboraran en la redacció d'una declaració que havia de parlar només sobre els drets lingüístics de i per a tots els éssers humans, superant les divisions vigents en classes de

llengües. Dins d'aquesta òptica quedava descartat parlar, per exemple, de llengües majoritàries i llengües minoritàries, per les raons que he esmentat abans.

La tasca, doncs, no era fàcil perquè molts dels experts encara no s'havien plantejat la qüestió en aquests termes. Però des del principi alguna cosa havia d'ajudar-nos a intercanviar les idees i a facilitar-nos la feina, d'una manera que, potser, ara ens pot semblar banal: per primera vegada, per a un treball de dimensió internacional d'aquestes característiques, s'utilitzarien les noves tecnologies de la comunicació i això serviria per agilitar les investigacions i discussions entre els especialistes dispersats pel nostre planeta.

No donaré ara la llista completa de les persones i organitzacions que es van posar a treballar per dur a terme la iniciativa. Només recordaré els primers de la llista: a més del CIEMEN i del Pen Club, estaven a la primera fila el Centre UNESCO de Catalunya, la Fundació Jaume Bofill i la Fundació per als Drets Col·lectius dels Pobles. El Govern autònom de Catalunya es va manifestar interessat per la idea i hi va donar el seu suport en forma d'ajuts polítics i econòmics.

Cal reconèixer públicament que des de 1993 fins al 6 de juny de 1996 (data de la proclamació de la Declaració sobre drets lingüístics), després d'haver-se format el comitè científic i el comitè organitzador, es va treballar, amb una sintonia exemplar, en la redacció del document, que es va anar perfeccionant a través del filtre de nombrosos esborranys i projectes. Quan es va acabar la feina eren ja més de noranta les entitats de tot el món que hi expressaven la seva adhesió.

Els organitzadors van establir quatre nivells de compromís: un comitè d'honor format per diferents personalitats del món polític i cultural; una mena de senat, en el qual figuraven professors, diputats i especialistes reconeguts internacionalment; entitats assessores dedicades a l'ensenyament de les llengües i a la seva difusió, a través dels mitjans de comunicació, i entitats col·laboradores.

No tinc temps de entretenir-me a contar-los els detalls sobre el procés seguit en la confecció del document. Per conèixer la seva trajectòria, així com els seus continguts, els recomano que consultin la tesi doctoral d'Oriol Ramon, antic membre del Secretariat del CIEMEN i secretari-coordinador dels treballs de confecció de la Declaració. La seva tesi porta el títol "La Declaració Universal de Drets Lingüístics".

Abans d'acabar la meua intervenció, voldria recordar uns fets significatius: sempre dins de la dinàmica del treball per confeccionar la Declaració, del 2 al 4 de març de 1995, a la ciutat valenciana de Gandia, el CIEMEN va celebrar un Simposi Internacional de Llengües Europees i Legislacions. A aquest esdeveniment van ser convidats membres del Pen Club, altres organitzacions i la representant de la Comissió Europea per a les llengües minoritzades. Es va presentar llavors ja un esbós de la Declaració, en una sala molt concorreguda. La reunió va mantenir un alt nivell de bones pràctiques, però va ser interrompuda amb crits i amenaces, per un grup de militants valencianistes favorables a l'escissió de la llengua catalana i de cap manera favorables als drets lingüístics. Van exemplificar com el tema lingüístic encara suscitava –i no les deixa de suscitar encara avui– passions. Fins al punt que, després de les diferents intervencions, aquests militants van sortir al carrer en manifestació cridant "Aurelio, cabrón sal al balcón"; com si jo fos el màxim culpable, com a secretari general del CIEMEN, d'un esdeveniment que atacava, segons ells, amb la nostra presència, els valencians i la seva llengua. El regal de la manifestació va ser que diferents automòbils amb matrícula de Barcelona van rebre pintura de tots colors que acompanyaven frases molt poc amables, que diguem.

8.

En fi, el 6 de juny de 1996, fa doncs quinze anys, en un acte solemne al Paraninf de la Universitat de Barcelona, es proclamava la Declaració Universal de Drets Lingüístics. En presència de molts dels seus redactors i d'autoritats científiques i polítiques. Va ser destacada l'assistència d'un representant oficial de la UNESCO, el senyor Andri Isakson. Aquest alt funcionari va recollir el text i va prometre que el lliuraria al director general de la UNESCO, cosa que afavoria que un dia aquesta institució de l'ONU admetés a discussió i, eventualment, a aprovació el contingut de la Declaració.

Al cap de pocs dies es va constituir el Comitè de Seguiment de la Declaració Universal de Drets Lingüístics. La seva primera actuació va ser una trobada, a Barcelona, amb el director general de la UNESCO, Federico Mayor Zaragoza, el qual va expressar la seva felicitació per la iniciativa i va donar consells perquè el text pogués ser inclòs en la Conferència General de la UNESCO i, després, a l'ONU.

L'octubre del mateix any, va fracassar l'intent que aquesta Conferència assumís la Declaració o un resum d'aquesta. Tampoc va ser possible després d'un altre intent al mes de novembre. Més endavant, ja l'abril de 1997, la proposta va tenir la mateixa mala sort, tot i els informes emanats del Tercer Simposi Internacional sobre Llengües Europees i Legislacions, organitzat pel CIEMEN a Pamplona el contingut del qual va ser lliurat a un observador de la UNESCO que hi era present. El setembre del mateix any 1997, seguint el consell de Mayor Zaragoza, es va redactar un nou text més breu que, conservant l'essencial de la Declaració, estava escrit seguint l'estil de l'anomenat llenguatge de la UNESCO i de l'ONU. Aquest text havia de presentar-se amb la mediació de Linguapax, llavors un organisme dependent de la UNESCO. Poc després, al mes de novembre, es va presentar aquest text a l'assemblea general de la UNESCO però, per diferents causes, no va ser discutit ni votat i va acabar a les mans de la Divisió de les Llengües, un nou organisme de la UNESCO, dissolt el 2003. En fi, altres iniciatives d'aquest tipus també van acabar en un carreró sense sortida.

9.

Mentrestant, el Comitè de seguiment de la Declaració va fer un esforç notable per traduir en diferents llengües el text de la Declaració i difondre'l entre les institucions de molts països. Va obtenir respostes positives en el sentit que s'hi van adherir una llarga llista d'entitats públiques i privades. Així consta, per exemple, en les preses de posició favorables de la Comissió de Cultura del Parlament del Regne d'Espanya, dels parlaments autònoms de Galícia, País Basc i Catalunya, d'alguns parlaments subestats d'Europa i de certs parlaments dels Estats de l'Amèrica del Sud. Fins i tot la Declaració va ser citada en els treballs de confecció de noves Constitucions d'aquests països i potser, si més no el seu esperit, s'ha infiltrat en la Declaració sobre els Drets dels Pobles Indígenes de l'ONU. Moltes entitats de la societat civil hi han donat suport i han organitzat debats al voltant del que aporta la Declaració perquè els drets lingüístics siguin la base de qualsevol legislació i política que tracti el tema de les llengües. Per donar més realç al text de la Declaració, el Comitè de seguiment va fer una edició de luxe del text de la Declaració, en quatre llengües (català, espanyol, francès i anglès), acompanyat de cartes de suport de diverses personalitats famoses, des dels mons polític, científic, artístic, religiós, literari...

10.

Tornant a la UNESCO, he de recordar que, sobretot a partir del moment que Mayor Zaragoza en va deixar la Direcció General (1999), la UNESCO ha posat la seva atenció no tant en els drets lingüístics com en la defensa de la diversitat cultural, en el si de la qual es podia contemplar, genèricament, la qüestió lingüística i, indirectament, potser, els drets lingüístics. Dins d'aquesta línia cal esmentar la Declaració Universal sobre la Diversitat Cultural (2001) i la Convenció sobre la Protecció i Promoció de la Diversitat de les Expressions Culturals (2005).

11.

Davant aquestes constatacions, el Comitè de Seguiment de la Declaració, deixant, de moment, aparcada la Declaració davant de la UNESCO, d'alguna manera s'ha unit a la iniciativa del CIEMEN de presentar-la, amb els mateixos objectius, al Consell de Drets Humans de l'ONU, amb seu a Ginebra. Aquesta iniciativa ha obeït al plantejament que ha elaborat el CIEMEN segons el qual els drets lingüístics no són pròpiament drets culturals sinó drets humans, en el sentit més estricte de la paraula. És a dir, abans de ser drets culturals, els drets lingüístics són drets humans tout court. Per això la institució internacional que hauria de fer-se càrrec d'aquest tema és l'esmentat Consell. Un organisme, per cert, que ha nascut d'una reforma interna de l'ONU i, en comparació amb la ja vella i envellida UNESCO, té summament més simplificades l'estructura i el funcionament.

És amb aquesta finalitat que, al llarg de l'any 2007, la direcció del CIEMEN es va posar en contacte, sempre a Ginebra, amb els presidents de l'esmentat Consell –primer amb l'ambaixador de Mèxic i després amb l'ambaixador de Romania– per assegurar-se que estaven d'acord amb el plantejament i la proposta del CIEMEN. La resposta va ser, en principi, positiva, però a títol personal. Calia convèncer els altres ambaixadors i, en darrer terme, els governs dels estats que aquests representen. Tasca complicada. No obstant això, els delegats del CIEMEN van començar a organitzar les trobades i una bona part dels 47 ambaixadors pertanyents a aquest Consell s'hi van mostrar receptius. Tanmateix, sempre resultava gairebé impossible fer-los entendre que la nostra pretensió, com quedava bé explicitat en el text de la Declaració Universal de Drets Lingüístics, es referia als drets lingüístics per si mateixos, indivisibles, no als drets lingüístics de les anomenades majories i minories. I, per descomptat, resultava igualment o encara més difícil fer-los entendre que s'havien de fomentar polítiques lingüístiques coherents amb aquests principis. Cosa que significava que s'havien de superar, per exemple, les polítiques de tants estats autodefinits democràtics i plurilingües que es presentaven com equitatives, quan en realitat eren discriminatòries. Verbigràcia, les polítiques del bilingüisme o de la cooficialitat de determinades llengües, en què sempre aquests termes amagaven actituds lligades a la consideració política de superioritat i inferioritat de les llengües i dels seus parlants.

Un moment àlgid d'aquest treball relacionat amb el Consell de Drets Humans de l'ONU va ser la petició que se li va dirigir perquè es pronunciés a favor d'una Declaració sobre els drets lingüístics, aprofitant l'oportunitat que li donava la proclamació, feta per la mateixa ONU, de l'any 2008 com Any Internacional de les Llengües. Aquesta petició es va formular en dos moments: el maig d'aquell any, a través d'una conferència sobre els drets lingüístics organitzada pel CIEMEN, el PEN Club, Linguapax, la Casa de les Llengües de Barcelona i l'EBLUL, entre altres entitats, en una sala contigua a l'assignada per a la celebració de les assemblees del Consell dels Drets

Humans, i a través d'una intervenció oral meva en una sessió plenària d'aquest Consell, el 17 de setembre de 2008.

12.

De moment, no hem tingut cap resposta del Consell de Drets Humans de l'ONU a aquestes dues iniciatives. Des de 2008 fins avui no hem pogut tampoc progressar significativament en el nostre treball. No obstant això, durant aquests últims mesos hem intentat relançar el nostre compromís, en ocasió del quinè aniversari de la Declaració Universal de Drets Lingüístics. Ens hem posat en contacte amb el PEN Club, amb la secció dedicada als drets lingüístics, presidida per l'amic Josep M. Terricabras i amb ell ja hem començat a pensar com tornarem a presentar conjuntament, i amb totes les entitats que vulguin sumar-s'hi, una nova petició al Consell de Drets Humans de l'ONU, si és possible durant la seva sessió del proper setembre. Esperem que aquest renovada empenta produeixi, si més no, alguns dels fruits desitjats.

13.

Acabo la meva intervenció citant unes paraules que vaig adreçar a l'Assemblea General del Consell de Drets Humans: "Em dirigeixo a tots vostès en espanyol, encara que la meua llengua materna sigui el català, que no és, com ho és l'espanyol, llengua de treball en aquesta institució [...]. Visc, com segurament la majoria de vostès, en un context de diferents llengües. És factor d'unió el plurilingüisme? Ho és si sabem distingir entre el valor de les llengües com l'expressió de la identitat de cada persona i de la seva respectiva comunitat lingüística i les funcions de comunicació internacional que tenen determinades llengües [...]. Opinem que el Consell de Drets Humans de l'ONU podria pronunciar-se a favor del ple desenvolupament d'una doctrina jurídica sobre el dret a la pròpia llengua que cada ésser humà té. Com vostès saben, hi ha llacunes importants en aquest àmbit, de manera que la qüestió lingüística és encara invocada, en molts llocs, per alimentar enfrontaments o discriminacions i no per fomentar la convivència lingüística en pau.

"Eren conscients d'aquesta problemàtica les centenes d'entitats de la societat civil que, el 1996, van aprovar una Declaració Universal de Drets Lingüístics, el text de la qual ha rebut qualificats suports públics i privats. El seu contingut i seves intencions [...] ens serveixen de plataforma per demanar-los que [...] elaborin el seu propi document sobre el dret de cada parlant a la seva pròpia llengua. Això contribuiria també a frenar la tendència a la ràpida desaparició de tantes llengües, perquè els seus parlants no gaudeixen de la protecció que tindrien si fossin atesos en termes de drets i d'ecologia humana.

"Considerem que incumbeix al Consell de Drets Humans de l'ONU aquesta responsabilitat. Perquè, encara que les llengües han de ser tractades en el context de les cultures, i per tant poden entrar a formar part de les competències de la UNESCO, les llengües no tenen drets, són les persones qui tenen drets lingüístics. Per això comunament distingim bé les llengües de les cultures.

"En fi, davant l'oportunitat excepcional que els ofereix l'Any Internacional de les Llengües, els demanem que, si més no, es decideixin a encomanar al seu Comitè Assessor que iniciï una feina que pugui ser coronada, com més aviat millor, per una Declaració de l'ONU sobre drets lingüístics, complement de la Declaració Universal de Drets Humans"

Analitzar el món des de la perspectiva de la DUDL de 1996

Fèlix Martí, president honorari del Centre UNESCO de Catalunya i de LINGUAPAX

I. Les comunitats lingüístiques

Potser l'aportació més innovadora de la DUDL de l'any 1996 és la seva opció per privilegiar el protagonisme de les comunitats lingüístiques com a subjectes dels drets lingüístics. Abans i després de la DUDL la majoria de preocupacions sobre la vida de les llengües encara s'expressa afirmant els drets individuals dels locutors de les diverses llengües. En el camp teòric es posa en dubte l'existència dels drets humans col·lectius. El mateix Consell d'Europa, que vetlla tant com pot per les minories lingüístiques a Europa, prefereix referir-se als drets lingüístics com a drets de les persones i eviten marcs teòrics que incloguin els drets col·lectius. En els seus documents s'utilitza la referència a "persones que pertanyen a minories lingüístiques". En aquest aspecte, s'accepta una poc dissimulada jerarquització de les comunitats lingüístiques entre les que estan reconegudes com a llengües oficials dels estats i les que s'han de conformar amb estatuts corresponents a llengües minoritàries, que es converteixen de fet en llengües minoritzades. L'article 10.1 de la DUDL afirma que totes les llengües tenen la mateixa dignitat. Però és evident que els estats reconeixen i protegeixen els drets lingüístics col·lectius de les seves comunitats lingüístiques principals i concedeixen limitats drets individuals als parlants de les llengües regionals o minoritàries a la vegada que els imposen obligacions unilateralment favorables a les llengües seriosament protegides.

A la llum de les dificultats que s'observen en el camí de l'acceptació de la perspectiva de la DUDL, el que es manifesta és la resistència de l'ordre jurídic internacional a acceptar drets col·lectius que no es limitin als drets dels estats. Els estats volen tenir l'exclusiva dels drets col·lectius fins i tot a Europa quan ja s'ha avançat molt en la cessió de drets col·lectius, en matèries com la política monetària o la defensa, a la Unió Europea. Els estats no volen cedir ni compartir sobirania, és a dir drets col·lectius, amb les comunitats que són part dels seus territoris. Ja no es parla de les reformes que haurien fet possible una Europa dels Pobles. Cada vegada més la Unió Europea es va configurant com una federació dels estats establerts al marge de la realitat dels seus pobles. El mateix passa als altres continents. La política i el dret funcionen al servei d'uns interessos estatals i d'un reconeixement dels drets individuals que deixa un espai buit entre uns i altres, un àmbit que no es pot configurar lliurement. La diversitat cultural i nacional no es pot autoorganitzar amb formes democràtiques avançades perquè és interpretada com una amenaça per als estats. Els processos d'autodeterminació de les comunitats, que seria tant creatiu des del punt de vista democràtic, queda sempre desqualificat i obstaculitzat. No està previst cap procediment ni cap tribunal internacional per regular aquests desenvolupaments. El mal reconeixement de les comunitats lingüístiques revela els límits polítics imposats a les comunitats humanes. Una ciutadania sense drets col·lectius es converteix en un conjunt atomitzat i desmobilitzat. Hi haurà

democràcies més autèntiques quan gaudeixin, a la seva base, d'organitzacions amb alta capacitat d'autodefinició i d'autonomia política a la mesura de les seves aspiracions i necessitats.

II. El model de mundialització econòmica

Els informes anuals del Programa de les Nacions Unides pel Desenvolupament (PNUD) i altres documents dels experts internacionals han denunciat els criteris dominants a l'hora d'orientar el creixement econòmic. Sabem que augmenta la riquesa del món però empitjoren els mecanismes de distribució. Les minories riques acaparen els beneficis del creixement i les majories de tots els continents s'empobreixen fins a límits escandalosos. Recentment a molts països han tingut lloc protestes de ciutadans indignats per les causes i la gestió desafortunada d'una crisi econòmica provocada per un sistema global que no està regulat per criteris ètics i polítics i que assisteix passivament a moviments financers especulatius demencials al marge de l'economia productiva. El poder econòmic fabulós d'uns pocs milers de persones que controlen les altes finances i els mercats de capitals esdevé més determinant que la necessitat de mantenir els estats del benestar i que els deures de solidaritat econòmica que la mundialització hauria de poder fer més efectius. La crisi econòmica manifesta també el prestigi desmesurat d'uns comportaments centrats en el consum, la tolerància a la corrupció i l'èxit de populismes demagògics a tots els nivells de la vida política. Per altra banda emergeixen models d'estats autoritaris que es proposen exclusivament un creixement econòmic quantitatiu aconseguit amb persecució de la dissidència política, menyspreu dels drets humans i repressió de la diversitat cultural, ideològica, lingüística i espiritual. Països com la Xina, que promouen aquestes orientacions, son admirats i imitats.

El Preàmbul de la DUDL ja denuncia els perills del procés de mundialització configurat pel model economicista. En un context de globalització salvatge el futur de la diversitat lingüística és poc esperançador. Les llengües de les comunitats subordinades estan destinades a desaparèixer per la lògica del sistema. Només es poden imaginar alternatives si les cultures aconsegueixen viure poc condicionades per les implacables lleis del mercat. Els mercats afavoreixen automàticament les comunitats lingüístiques associades a les cultures dominants en els camps econòmic, demogràfic i mediàtic. La reacció que es produeix a molts països contra l'imperi de l'economia especulativa i les injustícies econòmiques hauria de denunciar també la pretensió d'imposar una sola cultura universal aliada amb el model econòmic deshumanitzador. Probablement la batalla de fons contra la malaltia econòmica sigui d'ordre cultural. Haurien de quedar desprestigiades les interpretacions del liberalisme incompatibles amb els principis ètics que han de regular el territori de la política i s'haurien de defensar valors que impedeixin el funcionament d'estructures econòmiques globals que beneficien grups avariciosos, feudals o mafiosos. La diversitat cultural i lingüística ofereixen una enorme riquesa de recursos epistemològics i de sensibilitats ètiques que son recursos excel·lents per lluitar contra la temptació d'una cultura universal única o contra el predominí de cultures i llengües que han viscut adaptades a les pràctiques colonials. Les llengües internacionals haurien de fer compatibles el servei de comunicació intercomunitària amb la difusió de les cultures i llengües locals, les seves cosmovisions, els seus sistemes de valors i les seves propostes de futur. S'hauria d'avançar progressivament cap a un model d'harmonia lingüística on totes les cultures i llengües participessin, cadascuna amb les seves inspiracions, en el disseny de futurs que serien més democràtics i pluralistes.

III. La complexitat de les relacions interlingüístiques

Els desplaçaments de població a tots els continents, de manera voluntària o forçada per la necessitat de supervivència o com a resultat de creixements demogràfics desmesurats, han augmentat vertiginosament en les darreres dècades. Per altra part els accelerats progressos de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) faciliten una intensificació de les relacions interculturals i interlingüístiques sense precedents en la història humana. Totes les societats han esdevingut molt complexes des del punt de vista de la convivència intercultural. Sovint les administracions no saben com gestionar la diversitat i reproduïxen polítiques pensades per a societats monoculturals, monoreligioses i monolingües. En altres casos el respecte a la multiculturalitat no inclou el foment dels processos d'interculturalitat i aleshores la cohesió social resulta fracturada. Una acceptació sense matisos dels drets de totes les comunitats impedeix els necessaris processos d'integració social. Un bon exemple de les afirmacions simplistes en matèria de política lingüística és la reivindicació descontextualitzada dels drets a l'educació en llengua materna o familiar. Amb aquesta afirmació aparentment justa s'ha intentat frenar l'experiència reeixida dels processos d'immersió lingüística que funcionen perfectament per assegurar l'educació multilingüe en societats complexes fent viable el manteniment de les llengües autòctones i assegurant la plena competència lingüística en llengües oficials i de gran abast. Els mètodes d'immersió eviten que els immigrants ignorin les llengües locals i perdin oportunitats laborals. Son lloats per tots els sociolingüistes que tracten de lluitar contra els freqüents processos de substitució lingüística. Els enemics dels mètodes d'immersió comparteixen les ideologies del colonialisme i de la jerarquització lingüística.

La distinció que introdueix la DUDL entre comunitats i grups lingüístics és un recurs intel·ligent per tractar la complexitat de les relacions interlingüístiques. Permet un reconeixement dels drets lingüístics en situacions que no es poden gestionar amb polítiques simplistes. És raonable que mereixin una protecció especial les llengües parlades per les comunitats en els seus territoris històrics i una altra diferent les dels grups que s'han traslladat a altres territoris i encara altres proteccions i atencions les de les comunitats que viuen situacions de fragilitat per la seva feblesa política, demogràfica, econòmica o ecològica. Els drets lingüístics s'han de formular i promoure com vestits a mida de cada comunitat i de cada grup. Les polítiques lingüístiques s'han d'establir com processos d'artesanía amb la participació principal de la mateixa comunitat, el consell dels experts, el realisme dels responsables polítics i la complicitat dels professionals més afectats que son els educadors, els intel·lectuals i els periodistes i activistes dels diversos mitjans de comunicació. En una perspectiva de futur, atesa la composició lingüística múltiple que caracteritzarà les ciutats i els països de tots els continents, s'ha de proposar una educació que capaci totes les persones a poder entendre i parlar tres o quatre llengües. S'ha de fer possible una bona habilitat comunicativa en la llengua familiar o local, la de l'entorn lingüístic, la que sigui útil pel progrés professional i econòmic i la d'àmbit internacional més pràctic. En cada situació concreta no és difícil determinar quines son aquestes llengües. En el procés d'aprenentatge lingüístic s'ha de donar prioritat a les competències orals i utilitzar les metodologies que ho facin més planer i més atractiu. S'haurà de considerar, per tant, els monolingües persones amb serioses limitacions culturals i poc preparats per viure en societats complexes. I s'haurà de combatre la pretensió dels que volen resoldre el desafiament de la complexitat amb programes de reducció de la diversitat cultural i lingüística encara que els presentin com opcions a favor

del cosmopolitisme. S'ha d'explicar que el pluralisme és una base sòlida i una garantia per a la democràcia global i permet gaudir més i millor de la convivència humana universal.

IV. La galàxia fràgil dels drets humans

La DUDL invoca en els seus preliminars la Declaració Universal dels Drets Humans de l'any 1948 i la llarga sèrie de documents internacionals en matèria de drets humans però no és cap secret que la força de tots aquests documents es cotitza a la baixa. Els comportaments de Rússia a Txetxènia, dels Estats Units a Abu Grahb i a Guantàmo, de la Xina en relació al Tíbet i al poble Uigur, dels dictadors de Birmània, Líbia, Síria, Guinea, Iran, i de tants altres països, la persistència consentida de la fam, del comerç il·legal d'armes, la impunitat dels grans delictes econòmics i ecològics així com la passivitat davant de violències polítiques o terrorismes amb falses justificacions d'ideologies totalitàries, pseudoreligioses o racistes, indiquen que la humanitat encara està lluny d'acceptar de veritat els criteris dels drets humans. Fins i tot els dirigents polítics dels països democràtics, com el Primer Ministre del Regne Unit en declaracions de fa poques setmanes, es refereixen als drets humans com a formalitats que no ajuden a solucionar els problemes socials. En les relacions internacionals els líders polítics procuren evitar la crítica a les violacions dels drets humans exercides pels seus interlocutors. Ho justifiquen afirmant que son afers de política interior. El Tribunal Penal Internacional té una autoritat encara molt limitada per poder fer efectiva la seva missió i alguns imputats per crims contra la humanitat, com el president Al Baixir del Sudan que és convidat a participar en reunions intergovernamentals, gaudeixen de llibertats escandaloses. En aquest context és especialment exemplar que es produís la mobilització de les ONG que liderades pel Pen Internacional va generar la DUDL i que recentment el Manifest de Girona (maig de 2011) insisteixi en la vigència dels drets lingüístics com a concreció dels drets humans culturals.

Potser l'encert de la DUDL consisteix en la intuïció que no es pot confiar exclusivament a la iniciativa dels estats o de les institucions interestatals el lideratge en matèria de drets humans. La conquesta de nous territoris per als drets humans polítics la lideren als països àrabs les xarxes de les seves societats civils. La crítica a les irresponsabilitats dels agents econòmics la lideren als països rics els moviments socials emergents i poc convencionals que recorden la vigència dels drets humans econòmics i socials. L'alliberament dels pobles oprimits, la valoració de les cultures indígenes i la denúncia dels neocolonialismes la lideren a tot el món els representants de les mateixes comunitats afectades. I la defensa dels drets lingüístics és liderada per organitzacions i personalitats de la societat civil contra les inèrcies, les pràctiques freqüentment lingüicides de les estructures estatals i la prudència desmesurada de les institucions internacionals. El llarg camí encara inacabat de la DUDL pels laberints de la UNESCO i de les organitzacions del sistema de les Nacions Unides il·lustra les dificultats reals que suposa l'objectiu de convertir una declaració en una convenció internacional amb força legal i mecanismes efectius d'implementació. L'itinerari futur de la DUDL ha de poder comptar amb una permanent mobilització de la societat civil i aconseguir una col·laboració creixent entre les ONG i les organitzacions intergovernamentals. Des de la perspectiva de la DUDL queda molt clar que les organitzacions internacionals han de reformar-se profundament, com han proposat aquests últims anys els experts convocats per la fundació Ubuntu, a fi de poder donar respostes suficients als desafiaments globals contemporanis. Les Nacions Unides, recreades després de la segona guerra mundial han servit la causa de la

pau i els processos de descolonització però no disposen d'instruments adequats per regular uns actors econòmics internacionals que han esdevingut més determinants que els polítics, per orientar un desenvolupament humà compatible amb els equilibris ecològics del planeta i per fomentar una convivència que respecti la diversitat de cultures, creences, valors, nacions i comunitats lingüístiques. Probablement s'hauran de crear nous organismes com un Consell de Seguretat Ecològica, una FAO amb poder suficient, una UNESCO més independent dels estats, una Comissió de Drets Humans acreditada i una comissió permanent de consulta amb la societat civil internacional. Es esperançador que les societats civils facin avançar a tot el món les llibertats, la solidaritat i la cultura dels drets humans. La ciutadania S'hauria d'implicar amb més generositat tant en els mecanismes convencionals de la vida política com en la creativitat de les ONG i moviments socials transformadors i no violents.

La Declaració Universal dels Drets Lingüístics

Paul Bilbao-Sarria, secretari general de *Kontseilua*, el Consell d'Organitzacions Socials de la Llengua Basca i president de *Behatokia*, l'Observatori de Drets Lingüístics

Permeteu-me començar la conferència agraint al CIEMEN per haver inclòs l'organització i la llengua que represento en la sessió d'avui, però també per una altra raó: per mantenir viva la flama de la Declaració Universal de Drets Lingüístics durant els últims 15 anys, un temps durant el qual el CIEMEN ha lluitat incansablement per fer conèixer els valors i l'esperit de la Declaració.

El juny de 1996 va ser un mes important, un punt d'inflexió a la història, per a les comunitats lingüístiques com la nostra: per primer cop, un document articulat plantejava una definició de *comunitat lingüística* i situava totes les comunitats lingüístiques amb els mateixos drets, tot afirmant que una comunitat lingüística és *qualsevol societat establerta històricament en un territori concret, hagi estat reconeguda o no, que es veu a si mateixa com un poble i que ha desenvolupat una llengua comuna com a forma de comunicació natural i de cohesió social entre els seus membres*.

La comunitat lingüística basca va declarar la seva ratificació de la Declaració des de bon començament. Una delegació que representava la llengua basca va prendre part, fa quinze anys, en la conferència de Barcelona i en la presentació de la Declaració, amb la creença que l'èxit de la Declaració tindria àmplies implicacions per a una comunitat lingüística com la nostra.

Els bascos són ben conscients de què significa, per als drets de la nostra comunitat lingüística, no estar reconeguts per la legislació vigent. Per tant, hi havia la necessitat d'assolir la igualtat entre les comunitats lingüístiques, i això va moure el moviment a favor de la llengua basca a venir a Barcelona i signar la Declaració fa quinze anys, amb l'esperança d'avançar en una direcció que podríem anomenar *pax linguae*, és a dir, la pau entre les llengües, una idea i una esperança compartides per moltes comunitats lingüístiques minoritzades com la nostra.

Han passat quinze anys des que Barcelona esdevenia la capital mundial de la igualtat entre comunitats lingüístiques, i s'ha de dir que el món ha canviat molt mentrestant. Quinze anys no són gaires en la vida d'una llengua, però al mateix temps, la manca d'un progrés definit durant aquest període pot tenir greus conseqüències per al procés de recuperació d'una llengua.

Lamentablement, des que la Declaració Universal de Drets Lingüístics va ser anunciada el 1996, no ha produït cap efecte sobre la legislació vigent. Quinze anys després, encara som vistos com a "minorities" i com a "llengües regionals" a la llei internacional. La nostra existència és tolerada en el millor dels casos, però no som tractats com a iguals.

En aquests quinze anys, les institucions internacionals no han pres decisions clares en aquesta qüestió. Els principis democràtics i igualitaris de la Declaració Universal de Drets Lingüístics no han estat adoptats.

Des de la Declaració de 1996, les organitzacions internacionals han publicat moltes regulacions, recomanacions i coses similars, entre les quals la Declaració Universal de la Diversitat Cultural de la UNESCO, la Carta per a la Protecció i la Promoció de la Diversitat Lingüística i les recomanacions de l'OSCE: les Recomanacions de la Haia sobre els drets educatius de les minories nacionals, les

Recomanacions d'Olso sobre els drets lingüístics de les minories nacionals, les Recomanacions de Lund sobre la participació efectiva de les minories nacionals en la vida pública, les Recomanacions sobre Polítiques en Societats Multiètniques...

No vull al·legar que els instruments que s'han creat no hagin tingut cap impacte positiu, però hauríem de reconèixer com de limitat ha estat aquest impacte. En tots els casos, l'Estat és l'actor principal, és l'Estat qui assumeix les responsabilitats, i com a resultat és la voluntat de l'Estat qui determina el marc legal general per a les polítiques lingüístiques per a les llengües com la nostra.

Pertot arreu escoltem avui que la diversitat lingüística s'encamina cap a la seva desaparició. Dia rere dia se'ns diu que la majoria de les 6.000 llengües vives avui dia hauran desaparegut cap al final del segle. Si em permeteu dir-ho, la gent està repetint aquest lloc comú ad nauseam cada cop que el tema de la fragilitat de la diversitat lingüística és esmentat, però què s'està fent realment per garantir-ne la preservació?

El noranta per cent d'aquestes 6.000 llengües estan condemnades a morir-se. Centenars i centenars de formes de veure el món desapareixeran. Com pot parlar ningú d'equilibri real, igualtat o pau cultural en la nostra societat mentre, al mateix temps, no fem res per evitar la desaparició de totes aquestes llengües?

Ara no em posaré a recitar el mantra de totes les conseqüències funestes de la mort d'una llengua, però no hauríem d'oblidar que significa la desaparició d'una forma de percebre el món, d'una cosmovisió. La reducció de la diversitat lingüística ens durà, al final, al fet que tots acabem veient el món de la mateixa manera.

Avui dia, es considera políticament correcte parlar d'ecosistemes. Efectivament, l'opinió pública, els polítics i les institucions oficials estan a favor de mesures per preservar un ecosistema. Quan començarà la gent a adonar-se que els ecosistemes també es construeixen sobre les llengües, i que el món consisteix de milers d'ecosistemes lingüístics?

El 1996, en aquesta ciutat es va aprovar un text a favor del manteniment dels ecosistemes lingüístics, un text que fa una crida per a la gestió de l'*ecologia de les llengües*, un concepte que sona tan avançat i políticament correcte avui dia. I encara no s'ha fet res per lluitar per això.

Promoure, protegir i donar suport són alguns dels verbs que tothom usa en relació a llengües com la nostra, però ningú diu res sobre drets; el concepte de *drets iguals* mai és plantejat! No: encara estem empantanegats en un discurs de *tolerància*.

Però hem de mirar cap al futur, de forma que el primer que hem de fer és definir les nostres necessitats. Així doncs, a la trobada d'avui vull parlar-nos de per què creiem que la implementació de la Declaració Universal dels Drets Lingüístics ara és més important que mai.

El País Basc – El país de la llengua basca

Des de la seva acceptació el 1996, la Declaració Universal dels Drets Lingüístics no ha tingut cap impacte en cap de les legislacions que han estat aprovades sobre la nostra llengua. Ens va agradar molt veure una referència sobre la Declaració al preàmbul de la Llei 1/1998 de Política Lingüística del Parlament de Catalunya. Però s'ha demostrat que això és una excepció, més que no pas una norma.

En el cas del basc, s'ha aprovat molta legislació lingüística des de 1996, i fins i tot hi ha hagut una esmena de la Constitució francesa. Però en cap cas hi ha cap referència a la Declaració Universal de Drets Lingüístics en aquests textos legals.

A més a més, encara és més greu el fet que no només les lleis vigents no hi facin referència, sinó que moltes lleis actuals hi van en contra, en lletra i en esperit:

Article 15

Tota comunitat lingüística té el dret que la seva llengua sigui utilitzada com a oficial dins del seu territori.

Així, hi ha un defecte estructural en relació a aquest principi al País de la Llengua Basca: la nostra llengua és subjecta a set estatus legals diferents, i aquest fet entra en contradicció directa amb l'article 15 de la Declaració.

Com es veu al mapa, el basc no té estatus oficial a la major part del seu territori. Com ja sabeu tots, el francès és l'única llengua de la República Francesa. Des de 2008, està reconegut que les *llengües regionals* formen part del seu patrimoni, però encara no se'ls ha donat cap mena d'estatus legal. Segons l'argumentari de l'Estat francès, un dels principis bàsics de la Declaració aniria en contra de l'eslògan de la igualtat de tots els ciutadans.

Feliçment, la Comissió de les Nacions Unides sobre Drets Econòmics, Socials i Culturals i els experts independents sobre Afers de les Minories de la Comissió de Drets Humans li han dit a l'Estat francès que, per tal d'assolir una igualtat real, fa falta donar-li estatus oficial al basc. Però França ha fet oïdes sordes.

A Turtzio (Cantàbria) i a Trebiñu (Castella i Lleó), el basc no té cap estatus. I per últim, però no per això menys important, hem d'esmentar la situació a Navarra, perquè és un cas que desafia clarament l'article 15 de la Declaració. La Llei 13/1982, la Llei orgànica sobre el reestabliment i la millora del règim legal navarrès, estableix en el seu article 9 que el castellà és la llengua oficial de Navarra mentre que el basc és la llengua oficial de la zona bascòfona.

Article 17

1. Tota comunitat lingüística té el dret de disposar i d'obtenir tota la documentació oficial en la seva llengua, en suport paper, informàtic o qualsevol altre, per a les relacions que afecten el territori d'on és pròpia aquesta llengua.

Al costat de les violacions que s'esdevenen en la pràctica diària, la llei mateixa està en conflicte amb aquest article en el territori de la nostra llengua. Un cop més, la legislació de Navarra parla per si mateixa, donat que el Decret 29/2003 sobre l'ús del basc a l'administració pública requereix l'ús del castellà:

Decret Foral 29/2003

Article 16

1. Als rètols indicatius d'oficines, despatxos i dependències de les Administracions Públiques de Navarra i entitats de dret públic vinculades a elles, amb seu en la zona mixta, així com en les capçaleres de la papereria, els segells oficials i qualsevol altre element d'identificació i senyalització, s'hauran de redactar en castellà.

2. En les disposicions, avisos, publicacions, anuncis i publicitat de tota mena, s'haurà de redactar en castellà.

Al País Basc del Nord, també, la legislació vigent especifica l'ús d'una determinada llengua: malauradament per a nosaltres, aquesta llengua és la francesa. L'estat jacobí arriba fins al punt de *requerir* legalment que el francès sigui usat:

Llei 94-665 del 4 d'agost de 1994 relativa a l'ús de la llengua francesa (Toubon)

Article 1

Llengua de la República en virtut de la Constitució, la llengua francesa és un element fonamental de la personalitat i del patrimoni de França.

Article 3

Tota inscripció o anunci fixat o fet a la via pública, en un lloc obert al públic o en un mitjà de transport col·lectiu i destinat a la informació del públic, ha d'estar formulat en llengua francesa.

De nou, és interessant referir-se a l'estudi de la Plataforma per la Llengua (Països Catalans), que llista al voltant de 500 lleis que obliguen a l'ús del castellà. Massa per a l'afirmació que vivim en una època de tolerància! En el cas del basc, vivim sota el jou del castellà i del francès, almenys pel que fa a la llei.

Tornem a la Declaració:

Article 20

1. Tothom té dret a usar de paraula i per escrit, en els tribunals de justícia, la llengua històricament parlada en el territori en què estan ubicats. Els tribunals han d'emprar la llengua pròpia del territori en les seves actuacions internes i, si per raó de l'organització judicial de l'estat, el procediment se segueix fora del lloc d'origen, s'hi ha de mantenir la llengua d'origen.

La no implementació o no compliment d'aquest article està indicat clarament per les dues anècdotes següents:

La primera és el titular principal de la portada del dia 9 de maig de 2006 del diari en llengua basca Berria: Un tribunal dicta sentències a sis mesos de presó per voler parlar en basc. Un ciutadà va ser testimoni ocular d'un accident d'automòbil l'any 2000. Citat a declarar com a testimoni, el ciutadà es va mostrar predisposat a cooperar en el procés judicial. No obstant, el dia del judici el ciutadà va expressar al jutge la seva voluntat de fer la declaració en basc, i que per comunicar-se directament amb els participants del judici, no acceptaria un intèrpret. També va assenyalar al jutge que el basc era la llengua pròpia i oficial i que, per tant, insistiria en el seu dret a declarar directament (no pas per mitjà d'un intèrpret) en basc. El jutge va refusar la petició del ciutadà i va anunciar l'obertura d'un procediment penal, conclouent que el ciutadà s'estava negant a cooperar amb el sistema judicial i afirmant que això anava contra les ordenances legals vigents.

La segona anècdota ve d'un tribunal de la ciutat basca de Baiona. Diverses persones joves van ser portades a judici per haver participat en una protesta de suport a la llengua basca. En presència de moltes persones i organitzacions vinculades amb el moviment de la llengua basca que hi havien acudit a mostrar el seu suport, els joves van dir-li al jutge que volien declarar en basc. La reacció del jutge va ser expulsar de la sala tots les persones que els estaven donant suport amb cops i gasos lacrimògens. Una altra anècdota digna d'esment és que en un judici el 15 de maig de 2004, el fiscal es va prendre el dret de parlar en basc com un simple caprici. Encara una altra: en un tribunal de París, un altre fiscal no va permetre que es parlés basc, però li va oferir al ciutadà basc l'opció de declarar en anglès!

Article 32

Tota comunitat lingüística té el dret d'establir, preservar i revisar la toponímia autòctona. Aquesta no pot ser suprimida, alterada o adaptada arbitràriament, com tampoc no pot ser substituïda en cas de canvis de conjuntures polítiques o d'un altre tipus.

Els exemples que he esmentat simplement donen un esbós genèric del que passa cada dia: si hagués de fer una investigació més detallada, aviat quedaria clar que la majoria d'articles de la Declaració Universal de Drets Lingüístics no es contempen gens.

Mirant endavant

En l'actual era de la globalització, hem de tenir una carta internacional que garanteixi drets iguals per a les comunitats lingüístiques. Necessitem una Declaració que afirmi que els drets lingüístics no són simplement drets subjectius, sinó fonamentals. Ha de néixer una "pax linguae".

Per aquests motius, crec que les nostres organitzacions haurien de fer un esforç especial per continuar lluitant per al reconeixement de la Declaració Universal dels Drets Lingüístics. Deixeu-me repetir la frase de la Declaració que crec que representa la millor síntesi de tot el document: "Entenent que cal una declaració universal de drets lingüístics que permeti de corregir els desequilibris lingüístics de manera que assegurui el respecte i el ple desplegament de totes les llengües i que estableixi els principis d'una pau lingüística planetària justa i equitativa, com a factor cabdal de la convivència social".

Euskararen Gizarte Erakundeen Kontseilua, el Consell de les Organitzacions Socials per a la Llengua Basca, representa els actors, entitats i institucions més importants que estan treballant en favor del basc. Però fins i tot nosaltres hem de reconèixer que no hem posat prou èmfasi en la Declaració durant els darrers anys. També nosaltres, sense adonar-nos-en, som culpables d'haver-la desat en un calaix i haver-nos-en oblidat, enlloc de compartir els seus conceptes amb la gent, els grups, les institucions i la societat en general.

Vam fer el primer pas en aquesta direcció el juny de 2011, a través de Hizkuntz Eskubideen Behatokia, l'Observatori de Drets Lingüístics. Vam intentar definir el rol que hauria de jugar la societat civil en les estratègies per al desenvolupament dels drets lingüístics, i en el curs d'això hem posat sobre la taula la necessitat de la Declaració. En la cerimònia de clausura, els nostres convidats de diversos països van reafirmar la importància de la Declaració Universal dels Drets Lingüístics. Quinze anys després de l'esdeveniment, organitzacions d'arreu del món van parlar a la societat basca sobre la importància de treballar a favor de la Declaració.

I ara ve la part difícil: quina és la millor estratègia per assolir progressos amb la Declaració?

1. **Sensibilitzar la gent:** l'opinió pública s'ha de fer sensible al tema, i s'han de crear necessitats subjectives. Els parlants de llengües com la nostra s'han d'adonar que fins i tot encara que l'Estat no reconegui drets lingüístics, aquests són drets bàsics i que com a tals, ells tenen aquests drets. Al respecte, el PEN Internacional ha dut a terme un treball de gran interès. L'organització està formada per escriptors, periodistes i altres membres d'una gran diversitat de procedències, i recentment, van fer públic el Manifest de Girona, que incorpora els principis de la Declaració amb el propòsit exprés de difondre l'esperit de la Declaració entre tots els seus membres i d'involucrar-los-hi.

2. **Donar a la Declaració un valor real:** hem estat treballant per aquests valors durant diversos anys al País Basc, però tots els moviments per a la llengua basca haurien d'estar fent el mateix i actuar com si l'instrument donat per la Declaració fos una realitat de facto. Quan un article de la Declaració sigui violat en algun lloc, ho haurien de dir. Així és com els nostres drets bàsics han estat defensats sempre en la nostra societat. Cal que ens ho comencem a creure, per tal que l'opinió pública també ho faci.

3. **Continuar influir en l'escena internacional:** sóc conscient de com n'és de difícil tenir influència a l'escena internacional, però hem de crear noves estratègies. Per un costat, s'estan duent a terme passos per crear una institució europea i ens hem d'assegurar que la Declaració esdevingui un dels seus referents. Sens dubte, aconseguir el reconeixement de les Nacions Unides serà una tasca llarga i difícil, però no ens hem de rendir per aquest fet, fins i tot si significa haver de contactar els membres de la comissió un a un a la recerca del seu suport.

Com veieu, els reptes que he plantejat són durs. Però penso que es pot fer. Durant els darrers quinze anys no ens hi hem centrat prou, no hem coordinat els nostres esforços de forma suficient, i aquí a Europa, per no anar més lluny, no hem demostrat ser capaços de gestionar els interessos que representem de forma efectiva. I si considerem que, si els sumem, els que som membres de comunitats de llengües minoritzades sumem milions de persones, la mida dels nostres interessos tampoc no és trivial.

És un repte important, però crec que poden estar bufant vents de canvi en les nostres comunitats lingüístiques. El grau d'implicació de la societat civil en aquestes qüestions lingüístiques va en augment, i l'interès i l'entusiasme estan creixent. No ens podem permetre fallar aquest cop!

Per concloure, voldria llegir-vos una part del missatge enviat per Rigoberta Menchú el dia que es va aprovar la Declaració, fa quinze anys: "[La Declaració] no estableix privilegis per a cap cultura sobre cap altra, sinó que simplement estableix drets iguals per a totes les cultures en l'ús de la seva llengua. La Declaració Universal dels Drets Lingüístics és una eina que estableix regulacions que, entre d'altres coses, impedeix que les llengües existents, per causes extralingüístiques, siguin marginades o degradades, fins i tot conduint-les a la desaparició completa. [...] Això no pot continuar així. Cal construir nous espais i mecanismes per a les relacions interculturals sobre la base d'un respecte absolut entre cultures i pobles".

Aniversari de la Declaració dels Drets Lingüístics (resum de la intervenció)

Rafael Grasa, president de l'ICIP (Institut Català Internacional per la Pau)

Benvolgudes, benvolguts

En intervenir avui, a més de començar tot compartint la joia col·lectiva per l'aniversari i el ferm compromís amb la feina necessària per a fer plenament real el contingut de la Declaració i del recent Manifest de Girona, vull fer esment del fet que ho faig amb doble i fonda motivació. La primera, com a creador a principis del anys noranta del contingut pràctic del programa Linguapax, a instàncies de Fèlix Martí i de Miquel Siguán, tot apostant per l'educació en valors i l'educació per a la pau i el lligam entre ensenyament de llengües i de ciències socials. La segona, com a president de l'ICIP, una institució pública autònoma creada pel Parlament de Catalunya tot recollint la nostra mil·lenària tradició de bastir institucions de pau, per posar al servei de Catalunya, de la societat internacional i de tots els pobles i persones del món un instrument que impulsi els valors i la pràctica de la cultura de la pau, de la seguretat humana i de la resolució pacífica dels conflictes i de les tensions socials.

Ambdues motivacions i les feines que d'elles se'n deriven, com ja sabeu, estan indistriablement lligades en el quefer individual i col·lectiu i, per tant, vertebrèn el sentit i la forma dels meus mots. Altrament dit, el dret humà a la pau és impossible d'aconseguir sense respectar els drets lingüístics, i els drets lingüístics, en un món on els nous rostres de la violència col·lectiva ens mostren creixentment conflictes armats dins dels estats i de les nacions i no entre els estats, són un requisit previ a la pau. Ambdós són, recíprocament, condició necessària, encara que no suficient, per a l'obtenció de l'altre.

Voldria concretament al·ludir a tres coses, una derivada dels canvis en el context dels darrers 15 anys i dues derivades de cadascuna de les motivacions, personals, esmentades.

Començaré pels **comentaris contextuais**. Aquests darrers 15 anys s'han produït canvis significatius, positius i negatius per la Declaració que commemorem. Entre els positius, cal fer especial esment d'aquests: primer, l'avenç en el reconeixement dels drets lingüístics en el context de les organitzacions intergovernamentals, amb un èmfasi especial en les Recomanacions d'Oslo (1998) i en el Conference Report de l'Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa ("Linguistic Rights of National Minorities ten years after the Oslo recommendations and beyond. Safeguarding linguistic rights: Identity and Participation in Multilingual Societies"), celebrada l'any 2008 per l'Alt Comissionat per a les Minories Nacionals. Segon, el fet de tenir nous aliats i nous instruments, tant en el terreny lingüístic com en el de la pau, com mostren les esplèndides intervencions en el seminari que l'any 2004 organitzà Linguapax i UNESCOCAT en el marc del Fòrum Universal de les Cultures o la Declaració de Barcelona sobre el dret humà a la pau, aprovada al Parlament, que l'ICIP coorganitzà. Vull destacar concretament: a) la proposta, ben articulada i engrescadora com sempre, de David Crystal, de bastir una "Applied Peace Linguistics", que ja ha caminat, encara que menys del que caldria, b) el contingut de l'esmentada Declaració del Dret Humà a la Pau, del juny de 2010, i c) el treball engrescador, i seminal, dels professors Friedrich i

Gomes de Matos, que ha donat lloc a un curs sobre "Toward a Nonkilling Linguistics"; promogut pel "Center for Global NonKilling". Entre els negatius, l'increment de la conflictivitat armada i la creixent intolerància, fins i tot a Occident, amb la diversitat i la diferència, fins al punt que, alguns insensats amb disfuncions neuronals provocades per l'excés d'estultícia, han insinuat que la causa de la nova conflictivitat és justament la diferència, la diversitat, inclosa la lingüística. Sense oblidar que els avenços retòrics, importants, no són del tot congruents amb els avenços reals, pràctics.

El segon tipus de comentari està relacionat amb els drets lingüístics i la forma de lluitar per ells. Voldria recuperar la idea original de Linguapax, almenys la que jo vaig contribuir a bastir: associar els temes lingüístics a d'altres temes, com l'educació en valors i el paper de les ciències socials. Això justament és el que ha fet, amb un tema íntimament lligat a la llengua com la traducció, el Pen Club, en particular el Comitè que presideix en Terricabras. Un suggeriment, reprendre les deu recomanacions de Crystal l'any 2004, centrades en la diversitat i els drets lingüístics, i vincular-les a d'altres reivindicacions, com bona governança, pau i transformació de conflictes. L'ICIP està disposat a col·laborar-hi activament: una proposta, preparar un material, a la manera del Linguapax original, per ensenyar resolució i transformació de conflictes a partir dels drets lingüístics i la diversitat i, després, elaborar un taller tipus i oferir-lo arreu. És una feina possible, però que necessita complicitat i aliats.

Per últim, des de la perspectiva de la pau en sentit estricte, crec que la urgència es centra en mostrar el paper del respecte per la diversitat lingüística i, per tant, els vincles amb els drets lingüístics, com a factor per a la promoció de la pau entre els pobles. Altrament dit, mostrar amb observatoris de bones pràctiques, que els drets lingüístics no han de ser percebuts, com ara ho són a molts llocs del planeta i fins i tot de l'Ebre i els Pirineus enllà, com una amenaça, sinó com una oportunitat i una eina que permet transformar conflictes, una eina imprescindible avui que la major part dels conflictes violents són interns i no interestatals.

Per fer realitat la pau entre les nacions, els pobles i els estats, cal fer la pau dins dels estats i els pobles, la pau entre les persones i la pau entre les llengües, tot conjuminant l'impuls utòpic del punt d'arribada i el full de ruta progressiu i pràctic de les etapes intermèdies. Per tant, citem-nos ja per d'aquí 15 anys, amb feina feta i noves fites.

*Per dir-ho amb Miquel Martí i Pol
Reconduïm la vida amb la certesa
De què cap esforç no cau en terra eixorca
Dia vindrà en què algú beurà a mans plenes
L'aigua de llum que brolli de les pedres
D'aquest temps nou que ara esculpim nosaltres.*

texts in English

The Catalan Centre of PEN Club, CIEMEN and Linguapax-UNESCO Centre of Catalonia organize the **15th anniversary of the Universal Declaration of Linguistic Rights** commemoration event.

The event is introduced by **Jordi Martí**, councilor of Presidency and Territory of Barcelona City Council.

Speakers:

- **Josep-Maria Terricabras**, Chairman of the Committee for Translation and Linguistic Rights PEN International (31)

- **Aureli Argemí**, President-Emeritus of CIEMEN (Escarré Centre for Ethnic Minorities and Nations) (35)

- **Fèlix Martí**, Honorary President of the UNESCO Centre of Catalonia and of Linguapax (42)

- **Paul Bilbao-Sarria**, Secretary-General of KONTSEILUA, the Council of Social Organisations of the Basque language and Chairman of BEHATOKIA, the Observatory of Linguistic Rights (47)

- **Rafel Grasa**, president of ICIP (International Catalan Institute for Peace) (54)

The event is closed by **Yvonne Griley**, Director General for Language Policy of the Generalitat de Catalunya.

FIFTEEN YEARS.

From the Universal Declaration of Barcelona to al Manifest de Girona the Manifesto of Girona

Josep-Maria Terricabras, Chairman of the Committee for Translation and Linguistic Rights PEN International

I. PEN and the Universal Declaration of Barcelona

International PEN, founded in London in 1921, is the only international organization that brings together writers from around the world, organized in Centres with a common language. Currently, the International PEN has 145 Centres spread over 104 countries worldwide. PEN declares that literature is essential to understand and relate to other cultures and worlds, because you cannot understand another culture if you are not able to hear his voice. So it asserts that writers can play a critical role in building and developing civil society. For the same reason PEN promotes literature, translations and international campaigns on freedom of expression, and strives to improve access to literature, both at national, regional and international levels.

PEN welcomes four committees: the Committee of Writers for Peace, the Translation and Linguistic Rights Committee, the Women Writers Committee, and the Writers in Prison Committee. Each committee has an international Chair and all but the Writers in Prison Committee, are based on a PEN Centre. The Catalan PEN is a full member of the organization since 1922. It was the third Centre established after the English and the French. Next year will celebrate its 90 years of existence.

On 6 to 8 June 1996 met in Barcelona 61 NGOs, 41 PEN Centres and 40 experts in linguistic rights worldwide. The call of the World Conference of Linguistic Rights (CMDL) was an initiative of the Committee of Translation and Linguistic Rights of PEN International, then chaired by Carles Torner, member of Catalan PEN, and of CIEMEN (Escarré International Centre for Ethnic Minorities and Nations), with technical and moral support of UNESCO.

The Assembly of participants to the CMDL approved by acclamation the Universal Declaration of Linguistic Rights (UDLR) at a ceremony held on June 6 at the Auditorium of the University of Barcelona. The delegates from NGOs, PEN Centres and experts signed the document and handed the text and the signatures to Mr Andri Isaksson, official representative of the General Director of UNESCO, Federico Mayor Zaragoza. Thus the non-governmental associations put at the disposal of UNESCO a text that might become the starting point for the further work of governmental experts. All this would not have been possible without the confluence of objectives in the line of work that had already begun Linguapax within UNESCO.

Two days later, on June 8, in the auditorium of La Pedrera in Barcelona, this NGO platform, PEN Centres and experts decided to create a Follow up Committee of the Universal Declaration of Linguistic Rights. A month later, the General Director of UNESCO received the organizers of the CMDL and housed in this way the text and the process. For many years since, various groups and organizations worldwide have used this text and have reflected on its content.

On 18 September 2008, during the Assembly held in Bogota (Colombia) by PEN International, the Translation and Linguistic Rights Committee elected Josep-Maria Terricabras, member of Catalan PEN, as its new Chairman. The activity of the Committee is in fact dual: it is engaged, first, to emphasize the importance of translation in a multilingual but globalized world and, secondly, to vigorously defend the language rights throughout the world, very particularly where they are trampled or put in danger.

This dual task is performed not only in constant exchanges between members of different Centres that are part of the Committee but particularly in its annual meetings. At the same time it continued the work started years ago –with some activity in the Human Rights Commission of UN in Geneva–, a work that should one day culminate with a formal declaration by United Nations proclaiming that linguistic rights constitute an essential part of human rights.

A few months ago, the Translation and Linguistic Rights Committee was commissioned by PEN International to capture the spirit of the Universal Declaration of Barcelona –which includes some preliminaries and fifty-two articles– and to develop out of it a short manifesto able to formulate its main points in a vivid and clear way. At its meeting of Girona, on the 11th to 13th May 2011, the Committee approved the Manifesto of Girona, which gathers, as in a decalogue, the ten basic points of that Declaration. The Manifesto has recently been approved and accepted by the General Assembly of PEN International in its meeting in Belgrade from 12 to 19 September 2011.

2. The Manifesto of Girona

Therefore, the short programmatic text of the Manifesto of Girona has been published precisely on the fifteenth anniversary of the first Declaration. The following is its fulltext.

GIRONA MANIFESTO ON LINGUISTIC RIGHTS

PEN International brings together the writers of the world.

Fifteen years ago, the Universal Declaration of Linguistic Rights was first made public in Barcelona by PEN International's Translation and Linguistic Rights Committee.

Today, that same Committee, gathered together in Girona, declares a Manifesto of the Universal Declaration's ten central principles.

1. Linguistic diversity is a world heritage that must be valued and protected.
2. Respect for all languages and cultures is fundamental to the process of constructing and maintaining dialogue and peace in the world.
3. All individuals learn to speak in the heart of a community that gives them life, language, culture and identity.
4. Different languages and different ways of speaking are not only means of communication; they are also the milieu in which humans grow and cultures are built.
5. Every linguistic community has the right for its language to be used as an official language in its territory.
6. School instruction must contribute to the prestige of the language spoken by the linguistic community of the territory.
7. It is desirable for citizens to have a general knowledge of various languages, because it favours empathy and intellectual openness, and contributes to a deeper knowledge of one's own tongue.
8. The translation of texts, especially the great works of various cultures, represents a very important element in the necessary process of greater understanding and respect among human beings.
9. The media is a privileged loudspeaker for making linguistic diversity work and for competently and rigorously increasing its prestige.
10. The right to use and protect one's own language must be recognized by the United Nations as one of the fundamental human rights.

3. Meaning and purpose of the Manifesto of Girona

The Manifesto tries to collect some of the most central elements of the Universal Declaration, which was a very basic, complex and long text, with some preliminary considerations and 52 articles, most of them with several sections.

The aim of the Manifesto was, therefore, to reflect the core of the Declaration but not to make a summary of it, which would have been an impossible and probably a not very effective task. We tried to transmit the central message of the Declaration in a lively and vivid way, as to make some impact on the addressees. That is why we favoured the option of an easily readable text, organized in ten short points that develop from a few basic principles.

Thus point 1 of the Manifesto argues that linguistic diversity is a common good and a treasure of humanity, while paragraph 2 states that, with a respectful attitude towards all languages, we make a major contribution to dialogue and peace in the world.

Point 3 highlights the connection between individuals and their communities.

Point 4 argues that languages are not mere instruments for communicating –as a phone or a letter could be–, but that they are the ambience, the atmosphere within which people think, live and grow.

Point 5 states the necessity that a community gets the official recognition of its language in its own territory.

Paragraph 6 underlines the importance of education to give prestige to the language.

Point 7 makes the eyes open to recognize the importance of knowing other languages, many languages.

Almost as a consequence, point 8 emphasizes the importance of translation to a greater understanding and respect between humans.

Point 9 focuses on the importance of media in promoting linguistic diversity in a competent and rigorous way.

All this points lead to point 10, which concludes with a request to the United Nations to recognize the use and protection of each language as one of the fundamental human rights. This last point is not included in the original Declaration of 1996, but we think it is the best and indeed the only suitable climax to a Declaration and a Manifesto which have the aim of ensuring the right to linguistic diversity as a basic good of humanity.

This very brief Manifesto aims to help citizens and organizations of all types to realize the enormous importance of linguistic diversity and to engage in his defence. Now, in the fifteenth anniversary of the great Declaration, this Manifesto is already in the hands of everyone, it belongs to all of us.

Thank you.

Genesis of the Universal Declaration of Linguistic Rights. The role of CIEMEN

Aureli Argemí, President-Emeritus of CIEMEN (Escarré Centre for Ethnic Minorities and Nations)

1.

If you look at CIEMEN's ID you can deduce that this Catalan civil society association, having an international projection, has the research on the contents of human rights (both individual and collective ones) as one of its main goals. This has always been the starting point of all the projects of CIEMEN, the horizon that indicates where the goals of CIEMEN lie. That is: the association intends that human rights are the axis and the framework within which human rights can develop in a fair and democratic way. These assumptions constitute the core of CIEMEN's philosophy and serve as guides for analyzing the situation of human rights. If those rights are not respected, CIEMEN works to look for possible solutions to those problems.

Consistent with these approaches, since its foundation CIEMEN has always been interested and worried about linguistic rights as fundamental human rights, as an essential part of the expression of the dignity and identity of both individuals and peoples. If it is true that the different languages that are spoken in the world are signs of the diversity that distinguishes us as human beings, respect for this diversity is or should be the basis for understanding the equality of all humans. Understanding this paradox is the essence of what we might call the philosophy or the logic of the discourse on language rights. Of course, this philosophy or discourse wants to be tuned with the provisions of the UN Universal Declaration of Human Rights, which is the meeting point for all people to respect, under fair and democratic terms, the dignity of each one and develop the mutual coexistence.

Nonetheless, that UN Declaration says very little -explicitly- about linguistic rights. It only refers to them by claiming that nobody can be discriminated against on the basis of language. The text only underscores what should not happen if we are to ensure respect for the linguistic rights of any human being. But we still lack a sufficiently developed official doctrine about the content of those rights and how they should be understood and exercised.

2.

This gap has been one of the causes of the so-called linguistic problems that very often have degenerated into conflict, sometimes so serious that have ended in genocide. This is a negative experience that proves how important such rights are in human life, in the identity of each one of us.

In order to address such problems, in recent decades proposals for solutions have arisen from many instances. Those proposals have often become rules or laws. So today, the legislative body in the field of language is, in many countries, notable.

However, despite the progressive increase of linguistic laws and policies that enforce them, the linguistic landscape in the world is not encouraging when seen from the perspective of human rights. Many linguistic conflicts are only poorly or partially solved, and they are exploited to serve certain policies. It is symptomatic that most existing linguistic laws or rules regulate the use of languages bearing in mind the political situation in their speakers. Thus, language laws are different if they refer to so-called majority groups or so-called minority groups. They seem to mean that linguistic rights should be double-faced and, consequently, language rights were of major or minor importance according to those affected, thus assuming that humans are not really equal. That idea goes against the principles of the Universal Declaration of Human Rights and other parallel documents emanating from international bodies. Why does this distinction happen, since in the end it only shows and holds discriminatory attitudes?

3.

This question was taken into consideration by CIEMEN since its very birth, in the 1970s. Since then, CIEMEN has realized that linguistic rights are constantly subject to a discriminatory understanding and that, as a logical consequence of it, they are violated. This happens especially to certain languages with small communities of speakers: legislators understand them as subordinate or secondary communities, a consideration that raises a number of reactions by the affected people who feel being treated unfairly.

Hence, during 1987, CIEMEN put forward a proposal for creating a research centre on rights and linguistic legislation within the European Communities. This proposal was done at the invitation of the Directorate General of Culture and Education of the Commission. This was done shortly after CIEMEN had joined the European Bureau for Lesser-Used Languages (EBLUL, an international organization of civil society born under the auspices of the European Parliament and the European Commission). The project was called Mercator, it was approved and has been given funding since then. This has allowed members of CIEMEN to spend many hours of research and exchange with other specialized centres in the same area of knowledge that had been born in similar circumstances.

4.

One of the first issues that CIEMEN researchers highlighted was the fact that linguistic rights were subject to a widespread treatment in public institutions that not only were in line with an arbitrary division of so-called majority and minority languages, but also understood that languages were subject to some categories that had nothing to do with their rights. According to these ideas, majority languages are the ones that should enjoy a right status, related to the sovereignty enjoyed by the peoples that speak them in areas that fit state boundaries. Meanwhile, minority languages are those spoken by people that belong to subordinated groups within well-established States. Following that scheme, each group of languages should develop through laws and policies according to their categories. Thus, majority languages are treated as languages of all citizens. They are the officially institutionalized languages. Minority languages, on the other hand, are only spread to a part of the territory, that is also covered by majority languages. Therefore, speakers of minority languages cannot go too far, as they are expected to respect the space of state languages. Thus, the laws governing their use cannot be the same as

those developed and applied in the case of majority languages. Hence, if we analyze the content of existing laws related to these minority languages, we realize that those laws are necessarily restrictive.

Obviously, these distinctions reveal that linguistic rights are not considered as universal rights, but as rights whose exercise is subject to two different measures. In short, they are treated as rights not belonging in the same way to everyone. The division of languages into categories prevents that linguistic rights apply without distinction to all human beings, identical in equality and dignity, and diverse because they are speakers of different languages.

As a consequence of this unequal treatment of languages and linguistic rights, laws relating to so-called minority languages put limits on them and contain a kind of philosophy regarding the protection and guardianship. In practice, this wording means that those language will never be able to stand alone, to be fully normal as so-called majority languages are. Furthermore, legislation on minority languages is usually limited to individual rights and does not take into consideration collective rights, because their groups of speakers do not have full legal personality. This argument is strong and it is championed by a large number of leading lawyers. We find that denial in documents issued by international institutions, which are dependent on the States, and thus, likely to favor the so-called majority languages.

5.

How could we get out of the trap we are in? Some international legal texts may help us, just because they are of the logic that I have explained. For example, the European Charter for Regional or Minority Languages, a text adopted by the Assembly of the Council of Europe in 1992, hinted that collective rights were also recognisable in so-called second order communities. However, this recommendation was still far from what was needed in order to define linguistic communities as subjects of law, whether or not they have a state of their own. This distance was further highlighted when the new wave of globalization began to grow as a powerful new threat to the survival of many languages, particularly those with few speakers. In any case, those languages should not be called minority, but minorized languages.

6.

I must recall now that CIEMEN, along with other civil society organizations, was analyzing, making questions and looking for answers to such language problems. Or rather should we call them issues that deeply affect human rights? And, in parallel, CIEMEN wondered if something could be arranged to join forces for the promotion and defense of linguistic rights, in order to establish a lobby before international institutions that are responsible in the area of linguistic laws and policies.

Within these perspectives, CIEMEN began to develop a discourse that could serve to undo misunderstandings, to straighten up language policies and to promote a fair coexistence between human beings in the framework of an increasingly pluralistic world.

In 1993, within this context, CIEMEN came to know that a meeting of the Translation and Linguistic Rights Committee of PEN Club International in Palma de Mallorca had underlined the need to organize a world conference on linguistic rights, in order to draft a consensus document that could guarantee the rights of all writers to use their own language. CIEMEN contacted

immediately the leaders of that Committee and it was easy to agree to conduct a joint work that was not limited to the needs of writers. After the first meetings, the idea of preparing a Universal Declaration on Linguistic Rights was outlined. The new text should serve to articulate a sound and well-reasoned doctrine on such rights, both from a collective and individual dimension. In the end, the text should become the basis and stimulus for the UN to assume the content of the Declaration and introduced it into the Universal Declaration of Human Rights, as a sideline element.

7.

The task of writing a text that could respond to the different views of experts around the world seemed to be difficult. Especially since, from the very beginning, these experts were asked to collaborate in the drafting of a Declaration which was only to speak on linguistic rights for all human beings, overcoming existing divisions of different classes of languages. Within this perspective, it was never considered to talk about majority and minority languages, for the reasons I mentioned earlier.

Therefore, this was a difficult task because many experts had never thought about this issue before in that framework. But from the beginning something was going to help us to exchange ideas and make our work easier, in a way that perhaps now we may seem banal: for the first time, new communication technologies were going to be used, and this would help speeding up the research and discussions among the scholars, who were scattered around the world.

Now I just want remember some important people and organizations that worked in this initiative. Besides CIEMEN and the Pen Club, also the UNESCO Centre of Catalonia, the Jaume Bofill Foundation and the Foundation for the Collective Rights of Peoples joined the effort. The Autonomous Government of Catalonia also expressed an interest for the idea and gave it political and economic support.

It must be acknowledged that from 1993 till June 6th, 1996 (date of the proclamation of the Declaration), having been formed a scientific committee and an organizing committee, all people and organizations involved worked in perfect understanding in order to write the document, which was refined through numerous drafts and projects. When the work was already completed, more than ninety institutions around the world were expressing their support.

The organizers set four levels of commitment: a honour committee with members from different political and cultural areas; a kind of senate, which included teachers, MPs and internationally recognized experts; advisory bodies devoted to language teaching and their dissemination through the media; and partner institutions.

As I have no time to linger on the details, if you need further information please read the doctoral thesis by Oriol Ramon, former member of CIEMEN and secretary-coordinator of the declaration drafting. His thesis is entitled "La declaració universal dels drets lingüístics".

Before ending my speech, I would like to remember a few facts: within the dynamics of work to draw up the Declaration, from the 2nd till the 4th of March 4, 1995, in the Valencian town of Gandia, CIEMEN organized an International Symposium on European Languages and Legislation. Members of PEN Club and other organizations were invited, as was the European Commission's representative for minority languages. A draft version of the Declaration was already presented, before a crowded room. The meeting maintained a high level of good practice, but was suddenly

disrupted with shouts and threats by a group of self-called pro-Valencian activists that were against the unity of the Catalan language and also against linguistic rights. This incident showed how the language issue created, and still continues to create, a lot of excitement. To the extent that, after some speeches, those activists took to the streets to protest and shouted slogans such as “Aurelio cabrón sal al balcón” (“Bastard Aurelio, go out to the balcony” as if I were guilty, being the General Secretary of CIEMEN, of an event that violated -according to them- Valencian people and their language. The outcome of the demonstration was that different cars with license plates from Barcelona got paint sprayed on them, bearing unfriendly sentences.

8.

Finally, fifteen years ago, on June 6th, 1996, in a ceremony at the main hall of the University of Barcelona, the Universal Declaration of Linguistic Rights was proclaimed. Many of its writers as well as scientific and political authorities attended the meeting, including a representative of UNESCO, Mr Andri Isaksson, who promised to deliver the text to the then-UNESCO Director-General, Federico Mayor Zaragoza, in order to promote that one day that agency of the UN would discuss and eventually approve the content of the Declaration.

A few days later, was established the Follow-up Committee of the Universal Declaration of Linguistic Rights was established. Its first intervention was a meeting with Mayor Zaragoza in Barcelona. The Director-General congratulated its members for the initiative and gave them some advices so that the text could make its way into UNESCO General Conference and then into the UN.

In October of that year, there was an attempt to bring the Declaration into the UNESCO Conference, but it failed. Nor was it possible after another attempt in November. Later, in April 1997, the proposal had the same bad luck, despite reports from the Third International Symposium on European Languages and Legislation, organized by CIEMEN in Iruña (Pamplona) whose content was delivered to a UNESCO observer. In September 1997, following the advice of Mayor Zaragoza, a new shorter text was drafted. While retaining the essence of the Declaration, the text was written in the style of the so-called language (wording) of UNESCO and the UN. The text was to be submitted with the help of Linguapax, then an agency of UNESCO. In November, the text was presented to the UNESCO General Assembly, but it was not discussed nor voted and ended up in the hands of the Division of Languages, a new body of UNESCO, which was later dissolved in 2003. Other similar initiatives also ended up in a cul-de-sac.

9.

Meanwhile, the Follow-up Committee of the Declaration made a great effort to translate the text into different languages and disseminate it throughout institutions in many countries. It received positive answers given that many public and private bodies supported it. Among them, the Parliamentary Committee on Culture of the Kingdom of Spain, the autonomous parliaments of Galicia, Basque Country and Catalonia, some substate parliaments in Europe and several parliaments in South America. The Declaration was even quoted in the drawing up of some new constitutions of those countries. Perhaps it can even be said that the Declaration has infiltrated in the Declaration of Rights of Indigenous Peoples of the UN, at least in spirit. Many civil society organizations have supported the Declaration and have organized debates on what

the Declaration provides so that language rights be the basis of any legislation and policy that addresses the issue of languages. In order to further highlight the text of the Declaration, the Follow-up Committee edited a deluxe edition of it, in four languages (Catalan, Spanish, French and English), accompanied by letters of support from various celebrities, from the political, scientific, artistic, religious and literary spheres.

10.

Back to UNESCO, I must stress that from the moment that Mayor Zaragoza ceased to be its Director-General (1999), this agency of UN has turned its attention not onto language rights but onto the defense of cultural diversity, that generally seen could include the language issue and, perhaps indirectly, linguistic rights. Within this framework it is worth mentioning the Universal Declaration on Cultural Diversity (2001) and the Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions (2005).

11.

Given this situation, the Follow-up Committee of the Declaration decided to put the UNESCO strategy on ice and subsequently joined renewed efforts by CIEMEN, this time targeted to the Human Rights Council of the UN, in Geneva. This initiative follows a new approach by CIEMEN according to which language rights are not strictly cultural rights but human rights. Hence, the international institution that should deal with this issue is the aforementioned Human Rights Council. A body that is born out of an internal reform of the UN and, in comparison to the old and aged UNESCO, has vastly simplified structures and functions.

With that purpose, the board of CIEMEN entered in contact with the presidents of that UN body in Geneva: firstly, with the ambassador of Mexico, and after that, with the ambassador of Romania. The goal was to ascertain whether they were in accordance with the approach and the proposal of CIEMEN. The answer was positive in principle, but only in a private capacity. Convincing the other ambassadors and, ultimately, the governments of the states they represent, was still left. This was a complicated task. Nonetheless, CIEMEN delegates began to organize meetings and most of the 47 ambassadors that were members of this Council were receptive. However, it was almost impossible to make them understand that our aim -as is well explained by the text of the Universal Declaration of Linguistic Rights- referred to the linguistic rights for themselves, indivisible, not the linguistic rights of so-called majorities and minorities. And, of course, it was equally or even more difficult to make them understand that they should promote language policies that were consistent with those principles. This meant that they had to overcome, for example, policies of many self-defined democratic and plurilingual states that presented themselves as fair ones, but that in fact were discriminatory. For instance, some policies of bilingualism and co-official status of certain languages always hid attitudes linked to the political consideration of superiority and inferiority of languages and their speakers.

A high point of the work related to Human Rights Council was the request of a ruling in favor of a Declaration of Linguistic Rights, trying to seize the opportunity of the proclamation made by the UN of the year 2008 as International Year of Languages. That request was made on two occasions: in May, through a conference on linguistic rights organized among others by CIEMEN, PEN Club, Linguapax, the House of Languages of Barcelona and the EBLUL, in a room adjacent

to that allocated for holding the assemblies of the Human Rights Council; and in September, through my speech at a plenary session of the Council.

12.

At the moment, we have had no answer from the Human Rights Council of the UN to these two initiatives. Since 2008 until today we have not been able to make significant progresses in our work. However, during these last months we have tried to revive our commitment to the Declaration, now that we mark its fifteenth anniversary. We have contacted the PEN Club again, with the linguistic rights section, which is chaired by our friend Josep M. Terricabras. Together we have already started thinking about how to bring together again the Declaration before the Human Rights Council of the UN, if possible at its meeting next September and also with the help of all entities who wish to join us. Hopefully this renewed push will produce at least some of the desired results.

13.

I conclude my speech by quoting a few words that I addressed to the General Assembly of the Human Rights Council: "I am speaking to you in Spanish, although my mother tongue is Catalan, which is not, as Spanish is, a working language within this institution (...). As most of you, I live in a context of different languages. Is multilingualism a unifying factor? Indeed it is, if we can distinguish between the value of languages as the expression of the identity of each person and of their respective linguistic community, and international communication functions through certain languages (...). We believe that the Human Rights Council of the UN could declare itself in favor of the full development of a legal doctrine on the right to one's own language that every human being has. As you know, there are important gaps in this field, so the language issue is still invoked in many places to feed clashes and discrimination and not to promote linguistic coexistence in peace.

The hundreds of civil society associations that, in 1996, adopted a Universal Declaration of Linguistic Rights (a text that has received qualified public and private support) were aware of this problem. Its content and intentions (...) provide us with a platform to ask you (...) to develop your own document on the right of each speaker to his or her own language. This would also help to curb the fast trend of language death, because the speakers of those languages do not currently enjoy the protection they would if they were treated in terms of rights and human ecology.

We believe that this is the responsibility of the Human Rights Council. For though languages must be addressed in the context of cultures, and therefore can become part of UNESCO's competences, languages do not have rights themselves, it is people who have linguistic rights. That is why we commonly distinguish languages from cultures.

In short, given the unique opportunity offered to you by the International Year of Languages, we ask you that, at least, you decide to entrust to your Advisory Committee to begin a work that can be crowned as soon as possible by a UN Declaration on Linguistic Rights, as complement to the Universal Declaration of Human Rights."

Analysing the world from the perspective of the 1996 universal declaration of linguistic rights

Fèlix Martí, Honorary President of the UNESCO Centre of Catalonia and of Linguapax

I. Linguistic Communities

Perhaps the most innovative aspect of the 1996 Universal Declaration of Linguistic Rights (UDLR) was the decision to identify language communities as the subjects of linguistic rights. Both before and after the UDLR, most concerns about the life of languages have been expressed in terms of the individual rights of the speakers of the various languages. At the theoretical level, the existence of collective human rights is called into question. Even the Council of Europe, which defends Europe's linguistic minorities to the extent possible, prefers to frame linguistic rights as belonging to individuals and avoid theoretical frameworks that include collective rights. In its documents, the Council of Europe refers to "persons belonging to linguistic minorities". In so doing, it accepts a thinly veiled hierarchy of language communities: those which speak the official language of a state, on the one hand, and on the other, those which must be content with statutes relating to minority languages, which over time become *de facto* minoritised languages. Article 10.1 of the UDLR states that all language communities have equal rights. But it is clear that states recognise and protect the collective linguistic rights of their main language communities and grant limited individual rights to the speakers of regional or minority languages, while also unilaterally imposing obligations that favour the most strongly protected languages.

In light of the difficulties encountered on the path towards acceptance of the UDLR perspective, it is clear that the international legal order is hesitant to accept collective rights other than states' rights. Even in Europe, where many collective rights—in areas such as monetary policy and defence—have been transferred to the European Union, states want to be the exclusive holders of collective rights. States do not want to cede or share sovereignty—i.e. collective rights—with the communities that form part of their territories. We no longer hear about the reforms that would have made possible a Europe of the Peoples. The European Union has increasingly become a federation of established states, divorced from the reality of its peoples. The same is true of other continents. Politics and law are in the service of state interests and the recognition of individual rights, leaving a yawning gap that cannot be freely configured. Cultural and national diversity cannot self-organise with advanced forms of democracy because it is interpreted as a threat to the state. Community self-determination processes, which would be so creative from a democratic point of view, are always disqualified and obstructed. No procedure or international court is envisaged to regulate these developments. The lack of recognition of language communities reveals the political limits imposed on human communities. A citizenry without collective rights becomes fragmented and demobilised. Democracies will be more authentic when they allow for grassroots organisations with a high capacity for self-definition and political autonomy, in consonance with their aspirations and needs.

II. The Model of Economic Globalisation

The United Nations Development Programme (UNDP), in its annual reports, and other international experts have denounced the dominant criteria applied to direct economic growth. We know that the world's wealth is increasing, but distribution mechanisms are worsening. Rich minorities hoard the benefits of growth while majorities on all continents, to a shocking degree, grow poorer. In many countries over the past few months, outraged citizens have marched to protest the root causes and mismanagement of the economic crisis, enabled by a global system, unrestrained by ethical or political judgement, that stood on the sidelines as insanely speculative financial transactions—having nothing to do with the productive economy—were carried out. The vast economic power of the few thousand people who control high finance and the capital markets has become more influential than the need to maintain the welfare state and the duty of economic solidarity, which globalisation ought to be capable of making more effective. The economic crisis has also revealed the excessive prestige associated with certain consumption-oriented behaviours, the tolerance of corruption and the success of demagogic populism at all levels of political life. At the same time, we are seeing the emergence of authoritarian states oriented exclusively towards quantitative economic growth achieved through the persecution of political dissent, contempt for human rights and repression of cultural, ideological, linguistic and spiritual diversity. Countries that promote this approach, such as China, are admired and imitated.

The Preamble to the UDLR identifies the threat posed by a globalisation process driven by an economistic growth model. In the face of this rampant globalisation, the future of linguistic diversity looks bleak. By the logic of the system, the languages of subordinate communities are destined to disappear. Alternatives can only be imagined in a world where cultures cast off the influence of the ruthless laws of the market. Markets automatically favour language communities associated with the dominant cultures in the economic, demographic and media spheres. Those who have reacted, in many countries, against the domination of the speculative economy and against economic injustice should also denounce the attempt to impose a single universal culture allied with a dehumanising economic model. The background battle against the economic scourge will likely be a cultural one. We must discredit interpretations of liberalism that are incompatible with the ethical principles that regulate politics, while upholding values that impede the functioning of global economic structures benefitting greedy, feudal and criminal groups. Cultural and linguistic diversity offer an enormous wealth of epistemological resources and ethical sensibilities that are valuable in combating the temptation of a single universal culture and the predominance of cultures and languages adapted to colonial practices. Inter-community communication using international languages needs to be compatible with the promotion of local cultures and languages, their worldviews, their value systems and their future prospects. We should gradually move towards a model of linguistic harmony that involves all cultures and languages—each with its own inspiration—in designing a more democratic, pluralist future.

III. The Complexity of Interlinguistic Relationships

Human migration—whether voluntary, forced under threat of death or a result of explosive demographic growth—has increased dramatically on all continents over the past few decades. The rapid advance of information and communication technologies (ICTs) has intensified intercultural

and interlinguistic relations in a way never before seen in human history. Intercultural coexistence has become very complex in all societies. Unsure how to manage diversity, many governments have reproduced policies designed for monocultural, monoreligious and monolingual societies. In other cases, policies of respect for cultural diversity have failed to include the promotion of cross-cultural processes, leading to a breakdown of social cohesion. The unqualified acceptance of the rights of all communities hinders necessary social-integration processes. One good example of the simplistic assertions made in the area of language policy is the decontextualised claim to the right to education in one's mother tongue. This apparently fair statement is invoked in attempts to block successful immersion processes that guarantee multilingual education in complex societies by keeping local languages viable while ensuring full proficiency in the more widely used official languages. Immersion methods ensure that immigrants do not remain ignorant of the local language, which can lead to lost employment opportunities. Methods of this sort are praised by all sociologists dedicated to the struggle against the common process of language shift. Enemies of immersion methods share the ideologies of linguistic colonialism and hierarchisation.

The distinction, introduced by the UDLR, between language communities and groups is a useful resource for addressing the complexity of interlinguistic relationships. This distinction allows linguistic rights to be recognised in situations that require more than just a simplistic policy. It is reasonable to assert that languages spoken by communities in their historic territories deserve one form of special protection, that languages spoken by groups that have moved to other areas are entitled to different forms of protection, and that communities in situations of fragility due to political, demographic, economic and environmental weakness require yet another form of protection. Linguistic rights must be formulated and promoted to meet the needs of each community and group. Language policies should be envisaged as custom-designed processes involving the participation of the community itself, the advice of experts and the realism of political officeholders, as well as the involvement of the professionals affected the most: educators, intellectuals, journalists and activists working in various media. In a future-oriented perspective, given the multiple-language composition of cities and countries all around the world, education should empower all people to understand and speak three or four languages. People should be trained to communicate proficiently in the local language, in the language of the surrounding area, in the most useful language for professional and economic advancement, and in the most practical international language. In each specific situation, it is quite easy to determine these languages. The language-learning process should prioritise oral skills using simple, attractive methodologies. As a result, monolingual people should be regarded as severely culturally limited and unprepared to live in complex societies. In addressing this challenge, it will be necessary to push back against those who would solve the challenge of complexity by reducing cultural and linguistic diversity, even though they may present their programmes as options in favour of cosmopolitanism. It will need to be explained that pluralism is a solid base and a guarantee of global democracy, and that it enables people to better enjoy universal human coexistence.

IV. The Fragile Galaxy of Human Rights

In its preliminaries, the UDLR invokes the 1948 Universal Declaration of Human Rights and many subsequent international human-rights declarations, but it is no secret that the force of these documents is on the decline. Judging from the behaviour of Russia in Chechnya, of the

United States in Guantanamo Bay and Abu Ghraib, of China towards Tibet and the Uyghur people and of the dictators of Myanmar, Libya, Syria, Guinea, Iran and many other countries; from the persistence of hunger; from the thriving illegal arms trade; from the impunity granted those responsible for major economic and environmental crimes; and from our passivity in the face of political violence and terrorism through the false justifications of totalitarian, pseudo-religious or racist ideologies, it is clear that humankind is still far from truly accepting human-rights standards. Even the political leaders of democratic countries—for example, the prime minister of the United Kingdom, in statements made just a few weeks ago—refer to human rights as formalities that do not help solve social problems. In international relations, political leaders seek to avoid criticising the human-rights violations of their counterparts. They justify their indifference by describing the violations as matters of domestic policy. The International Criminal Court still has very limited authority to carry out its mission, and some individuals indicted by the ICC for crimes against humanity—such as President Omar al-Bashir of Sudan, who continues to be invited to intergovernmental meetings—enjoy outrageous freedoms. In this context, it is especially exemplary that NGOs led by PEN International should have generated the UDLR and, through the recent Girona Manifesto (May 2011), insisted on the validity of linguistic rights as a manifestation of cultural human rights.

Perhaps the UDLR's most pertinent aspect is the intuition that we must not rely solely on the initiative of states or interstate institutions to lead on the issue of human rights. The conquest of new territories for political human rights is being led, in Arab countries, by local civil-society networks. Criticism of the irresponsibility of economic agents is being led, in rich countries, by unconventional, emerging social movements that insist on the validity of economic and social human rights. The liberation of oppressed peoples, the valuing of indigenous cultures and the denunciation of neo-colonialism are being led worldwide by representatives of the affected communities. And the defence of linguistic rights is being led by civil-society organisations and individuals pushing against inertia, against the practices of state structures that often contribute to language extinction, and against the excessive caution of international institutions. The long, as-yet unfinished journey of the UDLR through the labyrinths of UNESCO and the organisations of the United Nations system illustrates the real difficulties involved in trying to transform a statement into a legally binding international convention with effective enforcement mechanisms. Progress by the UDLR along this path will require the permanent mobilisation of civil society and greater collaboration between NGOs and intergovernmental organisations. From the UDLR perspective it is clear that, as proposed in recent years by experts brought together by the Ubuntu Foundation, international organisations must undergo profound changes if they are to properly address today's global challenges. The United Nations, forged anew following World War II, has worked for the causes of peace and decolonisation, but it lacks the necessary instruments to regulate the international economic actors who have eclipsed politicians as determining factors, to guide human development that is compatible with the ecological balance of the planet, and to promote coexistence that respects the diversity of cultures, beliefs, values, nations and language communities. It will probably be necessary to create new organisations: an Environmental Security Council, a FAO with sufficient power, a UNESCO that is more independent of the states, an accredited Human Rights Commission and a permanent consultation committee composed of civil-society representatives. It is heartening that civil societies around the world are making

>> *english*

progress in freedom, solidarity and the culture of human rights. The public should become more generously involved both in the conventional mechanisms of political life and in the creativity of NGOs and nonviolent, transformational social movements.

Universal Declaration Of Linguistic Rights XVth Anniversary

Paul Bilbao-Sarria, Secretary-General of KONTSEILUA, the Council of Social Organisations of the Basque language and Chairman of BEHATOKIA, the Observatory of Linguistic Rights

Let me begin by thanking CIEMEN, in the first place of course for including the organisation and the language which I represent in today's session, but also for another reason: for keeping alive the flame of the Universal Declaration of Linguistic Rights over the past fifteen years, during which time CIEMEN has striven tirelessly to make known the values and spirit of the Declaration.

June 1996 was an important month, indeed an historic turning point, for language communities such as ours: for the first time ever, an articulated document set out the definition of language community and made all language communities subject to the same rights, stating that a language community is any society historically established on a specific territory, whether or not this has been recognised, which views itself as a people and has developed a common language as a means for natural communication and cultural cohesion between its members.

The Basque language community declared its ratification of the Declaration from the beginning. A delegation representing the Basque language took part fifteen years ago in the Barcelona conference and the presentation of the Declaration, in the belief that the success of the Declaration would have broad implications for a language community such as ours.

Basques are well aware of what it means for the rights of our language community not to be recognised by current legislation. Therefore it was the need to achieve equality among language communities that moved representatives of the Basque language movement to come to Barcelona and sign the Declaration fifteen years ago in the hope of moving in the direction of what we might call a *pax linguae* that is, peace among languages, an idea and a hope shared by many minority language communities like ours.

Fifteen years have passed since Barcelona became the world capital of equality between language communities, and it has to be said that the world has changed greatly in the meantime. Fifteen years is not very much in a language's lifetime, yet at the same time, the lack of definite progress over a fifteen-year period can have grave consequences for a language's recovery process.

Regrettably, since the Universal Declaration of Linguistic Rights was announced in 1996, it has not produced any effect on current legislation. Fifteen years on, we are still seen as "minorities" and "regional languages" in international law. Our existence is tolerated at best, but we are not treated as equals.

In these fifteen years, no clear decisions have been taken on the matter by international institutions, nor has any clear progress been made. The democratic, equalitarian principles of the Universal Declaration of Linguistic Rights have not been adopted.

Since the 1996 Declaration, international organisations have published many regulations, recommendations and the like, among them the UNESCO's Universal Declaration of Cultural Diversity, the Charter for the Protection and Promotion of Linguistic Diversity, and the recommendations of the OSCE: The Hague Recommendations on the education rights of national minorities, The Oslo Recommendations regarding the linguistic rights of national minorities, The Lund Recommendations on effective participation of national minorities in public life, Recommendations on Policing in Multi-Ethnic Societies...

I do not wish to argue that the instruments that have been created have not had any positive impact, but we should recognise how limited this has been. In every case the state is the chief actor, it is the state that takes responsibility, and as a result it is the will of the state which determines the overall legal framework for language policies for languages like ours.

Everywhere we hear today that linguistic diversity is heading towards its demise. Day in and day out we are told that most of the six thousand languages alive today will have vanished by the end of this century. If you don't mind my saying so, people are repeating this commonplace ad nauseam each time the subject of the fragility of linguistic diversity is mentioned, and yet what is actually being done to assure the preservation of language diversity?

Ninety percent of the world's six thousand languages are doomed to vanish. Hundreds upon hundreds of ways of seeing the world are going to disappear. How can anyone talk about real equilibrium, equality or cultural peace in our society while at the same time we do nothing to prevent the disappearance of all those languages?

I am not going to start reciting the mantra of all the dire consequences of the death of a language, but we should not forget that it means the disappearance of a way of perceiving the world, a cosmivision. The reduction of linguistic diversity will ultimately lead to everybody seeing the world in the same way.

Nowadays it is considered politically correct to talk about ecosystems. Indeed, public opinion, politicians and official institutions are all in favour of measures to preserve an ecosystem. When will people start to realise that ecosystems are built on languages too, and the world consists of thousands of linguistic ecosystems?

In 1996 a text was approved in this city for the maintenance of linguistic ecosystems; a text which makes a call for the management of the *ecology of language*, a concept which sounds so advanced and politically correct nowadays, and yet nothing has been done to pursue it.

Promote, protect and support are among the verbs everyone uses in reference to languages like ours, but nobody says anything about rights; the concept of equal rights is never brought up! No: we are still bogged down in a discourse of tolerance.

But we must look towards the future, so the first thing to be done is to define our needs.

Therefore in today's meeting I want to talk to you about why we believe that it is now more than ever important to implement the Universal Declaration of Linguistic Rights.

Basque Country –The country of the Basque language

Since its acceptance in 1996, the Universal Declaration of Linguistic Rights has had no impact on any of the legislation concerning our language that has been passed. We were very pleased to see a reference by the Catalan parliament in the preamble of Law 1/1998 on language policy

to the Universal Declaration of Linguistic Rights. However, that proved to be an exception rather than the rule.

In the case of Basque, a great deal of legislation has been passed about the language since 1996, and there was even an amendment of the French constitution, but in no instance does any reference to the Universal Declaration of Linguistic Rights appear in such legislation.

Moreover, most serious of all is the fact that not only do current laws not refer to the Declaration, but many present laws go against its letter and spirit:

Article 15

All language communities are entitled to the official use of their language within their territory.

Thus there is a structural defect concerning this principle in the Country of the Basque language: our language is subject to seven different legal statuses, and this fact directly conflicts with Article 15 of the Declaration.

As the map shows, Basque lacks official status over most of its territory. As you are all aware, French is the only language of the French Republic. As of 2008, it is recognised that regional languages form part of its heritage but they are not given any kind of legal status. As argued by the French state, one of the basic principles of the Declaration would go against the slogan of equality for all citizens.

Happily, the French state has been told by the United Nations Commission on Economic, Social and Cultural Rights and the Independent Experts on Minority Affairs of the Human Rights Commission that in order to achieve true equality it is necessary to afford official status to Basque. But France has turned a deaf ear.

In Turtzio (Cantabria) and Trebiñu (Castilla-León), Basque has no status at all. And last but not least, we must mention the situation in Navarre because this is a case that clearly defies Article 15 of the Declaration. Law 13/1982, the organic law on the re-establishment and improvement of the Navarrese legal regime, establishes in Article 9 that Spanish is the official language of Navarre while Basque is the official language of the Basque-speaking areas.

Article 17

1. All language communities are entitled to have at their disposal and to obtain in their own language all official documents pertaining to relations which affect the territory to which the language is proper, whether such documents be in printed, machine-readable or any other form.

Aside from the violations that occur in day to day practice, the law itself is in conflict with this article in our language's territory. Once again, the legislation in Navarre speaks for itself, since Decree 29/2003 on the use of Basque in the public administration requires the use of Spanish.

Foral Decree 29/2003

Art. 16.

1. Signs, letterheads, official stamps and all other identifying or signalling items pertaining to the offices, workplaces and headquarters of legal public entities of, or related to, the public administration of Navarre with headquarters within the mixed language area, shall be written in Spanish.

2. Resolutions, observations, publications, announcements and all manner of publicity shall be in Spanish.

In the northern Basque Country, too, current legislation specifies the use of a certain language: unfortunately for us, that language is French. The Jacobin state goes so far as to legally require that French be used.

Law No. 94-665 of 4 August 1994 relative to the use of the French language (Toubon)

Art. 1.

Established by the Constitution as the language of the French Republic, the French language is a key element in the personality and the heritage of France.

Art. 3.

Any inscription or announcement posted or made on a public highway, in a place open to the public or in a public transport system and designed to inform the public must be expressed in French.

Here again it is interesting to turn to the study of the Catalan Countries' Plataforma Per La Llengua, which lists over five hundred laws that require the use of Spanish. So much for the claim that we live in an age of tolerance! In the case of Basque, we live under the yoke of Spanish and French, at least as far as the law are concerned.

Article 20

1. Everyone has the right to use the language historically spoken in a territory, both orally and in writing, in the Courts of Justice located within that territory. The Courts of Justice must use the language proper to the territory in their internal actions and, if on account of the legal system in force within the state, the proceedings continue elsewhere, the use of the original language must be maintained.

The no-implementation or no-fulfilment of this article is clearly indicated by the following two anecdotes:

The first of these is the main headline from the front page of the May 9th, 2006 issue of the Basque-language newspaper Berria: Court passes six month jail sentences for wanting to speak Basque. A citizen was an eye witness of an automobile accident in the year 2000.

Summoned to court to declare as a witness to the event, the citizen showed readiness to cooperate in the court process. However, on the day of the trial the citizen expressed to the judge a wish to make the declaration in Basque, and that in order to communicate directly to the participants in the trial, he would not accept an interpreter, also pointing out to the judge

that Basque was a native and official language and therefore he would insist on the right to declare directly (not through an interpreter) in Basque. The judge rejected the citizen's request and announced the opening of a penal procedure, concluding that he was refusing to cooperate with the justice system and stating that this went against current legal ordinances.

The second comes from a court of law in the Basque city of Bayonne. Several young people were put on trial for having taken part in a protest in support of the Basque language. In the presence of numerous individuals and organisations connected with the Basque language movement who had come to show their support, the youths told the judge they wished to declare in Basque. The judge's reaction to this was to have all the supporters expelled from the courtroom with kicks and tear gas. Another anecdote worthy of mention is that in a trial on May 15, 2004, the attorney treated the right to speak Basque as a mere whim. Yet another is that in a Paris court another attorney would not allow Basque to be spoken but did offer the Basque citizen the option of declaring in English!

Article 32

All language communities have the right to establish, preserve and revise autochthonous place names. Such place names cannot be arbitrarily abolished, distorted or adapted, nor can they be replaced if changes in the political situation, or changes of any other type, occur.

The examples that I have mentioned merely provide a rough sketch of what is going on every day: if I were to undertake a more detailed survey, it would soon become perfectly clear that most of the articles of the Universal Declaration of Linguistic Rights are not contemplated at all.

Looking ahead

In the current age of globalisation, we must have an international charter that guarantees the equal rights of language communities. We need a Declaration that asserts that language rights are not merely subjective rights but fundamental ones. A *pax linguae* must come into being.

For these three reasons I believe our organisations should make a special effort to carry on fighting for recognition of the Universal Declaration of Linguistic Rights. Let me repeat the sentence in the Declaration which I think represents the best synthesis of the whole document; *In the belief that a Universal Declaration of Linguistic Rights is required in order to correct linguistic imbalances with a view to ensuring the respect and full development of all languages and establishing the principles for a just and equitable linguistic peace throughout the world as a key factor in the maintenance of harmonious social relations.*

*Euskararen Gizarte Erakunde*en KONTSEILUA, the Council of Social Organisations for the Basque Language, represents the most important actors, entities and institutions working in support of Basque. Yet we have come to realise that even we have not put enough emphasis on the Declaration over the past few years. We too, without realising it, have been guilty of putting it away in a drawer and forgetting about it instead of sharing its concepts with people, groups, institutions and the society at large.

We took our first step in this direction in June, 2011 through *Hizkuntz Eskubideen BEHATOKIA*, the Observatory of Linguistic Rights. We tried to define the role that should be played by civil

society in strategies for the development of language rights, and in the course of this we put the need for the Declaration itself on the table. In a moving closing ceremony, our guests from various countries reaffirmed the importance of the Universal Declaration of Linguistic Rights. Fifteen years after the event, organisations from all over the world told Basque society about the need to work to support the Declaration.

And now comes the hard part: What is the best strategy for achieving progress with the Declaration?

1. Raising public awareness: Public opinion must be made sensitive to the subject, and subjective needs created. Speakers of languages like ours must realise that even though the state may not acknowledge language rights, these are basic rights and as such, they have these rights. In this respect, PEN International has undertaken work of great interest. The organisation consists of writers, journalists and other members with a wide variety of backgrounds, and it recently produced the Girona Manifesto which incorporates the Declaration's principles with the express purpose of spreading the spirit of the Declaration among all its members and getting them involved.

2. Give the Declaration real value: We have been working towards these values for several years in the Basque Country, but all Basque language movements should be doing the same and acting as if the instrument provided by the Declaration were a de facto reality. When an article of the Declaration is violated somewhere, they should say so. That is how our basic rights have always been defended in our society. We need to start believing in this, so that public opinion will do the same.

3. Continue to influence on the international stage: I am aware how difficult it is to make an impact on the international stage, but we must create new strategies. For one thing, steps are underway to create a European institution and we must ensure that the Declaration becomes one of its referents. Without a doubt, it will be a long and arduous task to achieve recognition by the United Nations, but we must not give up there either, even if it means approaching commission members one by one in search of support.

As you can see, the challenges I have raised are tough ones. But I think it can be done. In the last fifteen years we have not focused on this enough, we have not coordinated our efforts sufficiently, and here in Europe, to go no further, we have not proved ourselves capable of managing the interests we represent effectively. And if we consider that taken together, those of us who are members of minoritised language communities can be counted in our millions, the size of these interests is by no means trivial.

This is a big challenge but I believe a wind change may be coming our way in our language communities. The degree of involvement of civil society in such language issues is on the increase, as is the amount of interest and enthusiasm it is raising. We cannot afford to fail this time round!

To conclude I wish to read you a part of the message sent by Rigoberta Menchú on the day the Declaration was passed, fifteen years ago: *[The Declaration] it does not establish privileges for any culture over another one but it simply establishes equal rights for all cultures in the use of their language. The Universal Declaration of Linguistic Rights is a tool that establishes regulations which, among other things, prevents the various existing languages, due to extralinguistic reasons, from being either marginalised or degraded, or even disappearing completely. [...]*This

cannot go on. It is necessary to construct new spaces and mechanisms for intercultural relation on the basis of absolute respect among cultures and peoples.

Anniversary of the Declaration of Linguistic Rights, (summary of speech)

Rafael Grasa, president of ICIP (International Catalan Institute for Peace)

Ladies, Gentlemen,

In my speech today, apart from beginning with sharing the collective joy for this anniversary and the strong commitment with any work needed to turn the contents of both the Declaration and the recent Manifesto of Girona into a complete reality, I would like to mention the fact that I do this with a deep and double motivation. Firstly, as the creator in the early 90s of the practice contents of the Linguapax programme, at the request of Fèlix Martí and Miquel Siguán when we opted for education on values and education for peace, and the link between language learning and social sciences learning. Secondly, as President of ICIP, a public autonomous institution created by the Parliament of Catalonia that gathers our thousand-year-old tradition to create peace institutions, to put at the service of Catalonia, the international society and all peoples and countries in the world a tool to promote the values and practice of the culture of peace, human security and peaceful resolution of conflicts and social tensions.

Both motivations and the work deriving from them, as you all know, are irreparably tied in the individual and collective tasks and, therefore, they support the sense and form of my words. That is to say, the human right to peace is impossible to attain without a respect for linguistic rights, and linguistic rights, in a world where the new faces of collective violence show increasingly armed conflicts within the states and nations, not between states, are a prerequisite for peace. Both of them are, mutually, a necessary condition, although not enough, to attain the other.

I would like to note particularly three things, one of them deriving from changes in the last fifteen years and the other two deriving from each of the personal motivations that I just mentioned.

I will start with the **contextual comments**. The last 15 years have seen significant changes, positive and negative, for the Declaration we are now commemorating. Among the positive, the following are to be mentioned. First, the advance in the recognition of linguistic rights in the context of intergovernmental organizations, stressing particularly the Oslo Recommendations (1998) and the Conference Report of the Organisation for Economic Co-operation and Development (Linguistic Rights of National Minorities ten years after the Oslo recommendations and beyond. Safeguarding linguistic rights: Identity and Participation in Multilingual Societies), held in 2008 by the High Commissioner for National Minorities. Second, the fact to have new allies and new instruments, both in the linguistic and the peace fields, as show the magnificent speeches made at the Seminar organized in 2004 by Linguapax and UNESCOCAT in the frame of the Universal Forum of Cultures or the Barcelona Declaration on the Human Right to Peace, passed by the Parliament, which ICIP co-organized. I want to underline concretely: a) David Crystal's proposal, very well articulated and thrilling as usual, to create an "applied Peace Linguistics", in which he has already begun to work, though it still has a long way to go, b) the contents of the Declaration on the Human Right to Peace of June 2010 itself, and c) the exciting and seminal work of professors

Friedrich and Gomes de Matos, which gave rise to the course “Toward a Nonkilling Linguistics”, promoted by the Center for Global Nonkilling. Among the negative, the increase of armed disputes and intolerance, even in the Western world, with diversity and difference, to such an extent that, some fools with neuronal malfunctions caused by excess of stupidity, insinuate that the cause of this new conflict situation is precisely difference and diversity, including linguistic. We must not forget that rhetorical advances, which are important, are not completely coherent with real practical advances.

The second kind of comment will be related to linguistic rights and the way to fight for them. I would like to retrieve the original idea of Linguapax, at least the one I helped to create: to link linguistic topics to other areas such as education on values and the role of social sciences. This is exactly what the Pen Club, particularly the Committee chaired by Mr. Terricabras, has done with something closely related to the language: translation. One suggestion, to retake Crystal’s ten recommendations of 2004, focused on diversity and linguistic rights, and linked them to other demands such as good governance, peace and conflict transformation. ICIP is ready to take an active part in it. One proposal is to prepare some material, following the original Linguapax, to teach conflict resolution and transformation from linguistic rights and diversity and, then, to produce a standard workshop and offer it everywhere. This is a possible task, it just needs complicity and allies.

Lastly, from the peace perspective *strictu sensu*, I believe that the real urgency is to show the role of respect for linguistic diversity and, therefore, the bonds with linguistic rights as a factor to promote peace among peoples. In other words, to show through good practices observatories that linguistic rights are not to be perceived, as they are now in many places even beyond the Ebro and the Pyrenees, as a threat but as a chance and a tool to transform conflicts, an essential tool today, when most of violent conflicts are internal, not between states.

To make peace between nations, peoples and states a reality, peace within states and peoples is needed, peace between persons and peace between languages, all these combining the utopian boost of the arrival point and the progressive and practical roadmap of intermediate stages. Therefore, let’s make an appointment now to meet in 15 years time with the work done and new goals to gain.

To put it in Miquel Martí I Pol’s words:

*Reconduïm la vida amb la certesa
De que cap esforç no cau en terra eixorca
Dia vindrà en què algú beurà a mans plenes
L’aigua de llum que brolli de les pedres
D’aquest temps nou que ara esculpim nosaltres*

the 1990s, the number of people in the world who are under 15 years of age is expected to increase from 1.1 billion to 1.5 billion.

As a result of the demographic changes, the number of people in the world who are 65 years of age and older is expected to increase from 300 million in 1990 to 600 million in 2025.

The number of people in the world who are 65 years of age and older is expected to increase from 300 million in 1990 to 600 million in 2025.

The number of people in the world who are 65 years of age and older is expected to increase from 300 million in 1990 to 600 million in 2025.

The number of people in the world who are 65 years of age and older is expected to increase from 300 million in 1990 to 600 million in 2025.

The number of people in the world who are 65 years of age and older is expected to increase from 300 million in 1990 to 600 million in 2025.

The number of people in the world who are 65 years of age and older is expected to increase from 300 million in 1990 to 600 million in 2025.

The number of people in the world who are 65 years of age and older is expected to increase from 300 million in 1990 to 600 million in 2025.

The number of people in the world who are 65 years of age and older is expected to increase from 300 million in 1990 to 600 million in 2025.

The number of people in the world who are 65 years of age and older is expected to increase from 300 million in 1990 to 600 million in 2025.

The number of people in the world who are 65 years of age and older is expected to increase from 300 million in 1990 to 600 million in 2025.

The number of people in the world who are 65 years of age and older is expected to increase from 300 million in 1990 to 600 million in 2025.

The number of people in the world who are 65 years of age and older is expected to increase from 300 million in 1990 to 600 million in 2025.

The number of people in the world who are 65 years of age and older is expected to increase from 300 million in 1990 to 600 million in 2025.

The number of people in the world who are 65 years of age and older is expected to increase from 300 million in 1990 to 600 million in 2025.

The number of people in the world who are 65 years of age and older is expected to increase from 300 million in 1990 to 600 million in 2025.

The number of people in the world who are 65 years of age and older is expected to increase from 300 million in 1990 to 600 million in 2025.